

STAN EDUKACJI W POLSCE

RAPORT

Raport o stanie edukacji w Polsce

Raport analizuje zmiany wprowadzone w systemie edukacji przez obecną koalicję, które cechuje brak konsultacji społecznych i chaos organizacyjny. Redukcja podstawy programowej, zwłaszcza w przedmiotach humanistycznych i ścisłych, budzi obawy o przyszłość uczniów oraz erozję tożsamości narodowej. Ideologiczne przesunięcia w treściach historii i języka polskiego, a także usunięcie ważnych zagadnień z fizyki, biologii i geografii, mogą wpłynąć na obniżenie standardów nauczania. Raport ostrzega, że te decyzje osłabią konkurencyjność polskich uczniów na rynku pracy i wpłyną negatywnie na ich przyszłe wybory edukacyjne oraz zawodowe.

Opracowanie: Zespół Pracy dla Polski
Warszawa, 9 września 2024 r.
WWW: dlapolski.pis.org.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
1. Humanistyka na cenzurowanym u Minister Nowackiej – zmiany w podstawie programowej	10
Szczegółowe zmiany w wykazie lektur	14
Wykaz lektur – szkoła podstawowa	14
Wykaz lektur – szkoła ponadpodstawowa	19
2. Likwidacja prac domowych	28
Eksperci zaniepokojeni	28
Chaos we wdrożeniu	31
3. Finansowanie oświaty w Polsce	33
Podwyżki dla nauczycieli od 01.01.2024	33
System finansowania oświaty	34
4. Lewicowa ideologia w szkole	36
Ideologizacja szkoły	36
Lekcje religii	36
Usuwanie treści patriotycznych	37
Aktywna promocja LGBT+ w szkołach i seksualizacja programu nauczania	37
Sygnaliści jako “cudowna recepta”	38
Wyłączanie nadzoru nad wyborem dyrektorów	38

5. Zaniedbania w cyfryzacji edukacji	39
Problemy edukacja.gov.pl	40
Edukacja.gov.pl – nierealizowanie ustawowego obowiązku	41
Laptopy już nie dla uczniów	41
Stracona szansa na bycie pionierem w cyfryzacji edukacji	42
Chaos administracyjny	43
Zmarnowanie miesiące pracy CTC	43
Konsultowanie od nowa dokumentu, który był już konsultowany	44
Rezygnacja z idei połączenia edukacyjnych i naukowych systemów	44
Laboratoria Przyszłości oraz Wirtualne Laboratoria Przyszłości	45
Zmarnowane pieniądze	46
Inicjatywy zaprzepaszczone przez rząd Tuska	46
Bałagan z podstawami programowymi i błędne decyzje o pracach domowych	47
Biznes i Zarządzanie – nowy przedmiot	48
Podsumowanie zaniedbań w edukacji cyfrowej	49
6. Uczniowie z Ukrainy w polskich szkołach od 1 września 2024	50
7. Przegląd obietnic koalicji na temat stanu realizacji obietnic	52
Koalicja Obywatelska	52
Trzecia Droga	55
Lewica	57

WSTĘP

Edukacja to jeden ze strategicznych obszarów rozwoju. Jeśli państwo polskie ma ambicję nie tylko dogonić Zachód, ale też trwale zabezpieczyć swoją konkurencyjność, powinno w średnio- i długookresowej perspektywie uczynić edukację dziedziną priorytetową. W dynamicznie zmieniającym się świecie polska szkoła niewątpliwie wymaga głębokich zmian. Powinny być one dobrze przemyślane, policzone i zaplanowane.

Tymczasem reforma edukacji, wprowadzona przez Koalicję 13 grudnia, stanowi przeciwieństwo strategii i planowania. Jest to większości zbiór zmian mechanicznych, polegających na arbitralnym wykreślaniu lub wstawianiu punktów programu. Zmiany w podstawie programowej, zakaz prac domowych oraz brak konsultacji społecznych – to tylko niektóre z decyzji, które budzą zrozumiałą krytykę.

Niniejszy raport analizuje kluczowe elementy reformy edukacji wprowadzonej w 2023 roku, takie jak zmiany w podstawie programowej, zakaz zadawania prac domowych, będący istotną, zresztą nie jedyną ingerencją w autonomię nauczycieli. W kontekście tych zmian raport przedstawia potencjalne długoterminowe konsekwencje dla jakości edukacji w Polsce.

Chaos w zmianach programowych

Zmiany w podstawie programowej wprowadzone przez minister Barbarę Nowacką zostały powszechnie skrytykowane. Kluczowe treści, szczególnie z zakresu historii, literatury i przedmiotów ścisłych, zostały zredukowane lub zmienione, co – zdaniem wielu ekspertów – podważa spójność edukacyjną oraz zaniedbuje rozwój kompetencji kluczowych dla przyszłości młodzieży.

Wykreślone zagadnienia, takie jak z jednej strony ludobójstwo na Wołyniu (ostatecznie przywrócone pod naciskiem strony społecznej) czy z drugiej – nauka o blackoutach, mogą w dłuższej perspektywie na wielu poziomach obniżyć uczniów polskich uczniów. Dodatkowo, zredukowana lista lektur, która pomija dzieła kluczowe dla polskiej tożsamości kulturowej, ogranicza horyzonty intelektualne uczniów, co może prowadzić m.in. do zmniejszenia ich zdolności krytycznego myślenia.

Zakaz prac domowych – nieprzemysłana ingerencja

Zakaz zadawania prac domowych w szkołach podstawowych, a częściowo także w starszych klasach, jest kolejnym kontrowersyjnym elementem reformy. Decyzja ta, mimo że promowana jako środek mający na celu odciążenie uczniów, spotkała się z masowym sprzeciwem społecznym oraz nauczycielskim. Prace domowe stanowią istotny element procesu dydaktycznego, pozwalając uczniom na samodzielne pogłębianie wiedzy oraz rozwijanie umiejętności samodyscypliny i organizacji czasu. Jak wskazują badania, eliminacja tej formy pracy może prowadzić do obniżenia efektywności nauczania oraz mniejszej zdolności uczniów do samodzielnej nauki.

Edukacja w zmieniającej się rzeczywistości geopolitycznej

Reforma edukacji w Polsce odbywa się w kontekście dynamicznych zmian na arenie międzynarodowej. W warunkach globalnej rywalizacji gospodarczej i technologicznej, system edukacyjny musi przygotowywać młode pokolenia do konkurencyjności na światowym rynku pracy.

Zmiany wprowadzone przez Koalicję 13 grudnia, w szczególności redukcja treści w nauczaniu przedmiotów ścisłych, takich jak fizyka czy geografia, mogą w przyszłości negatywnie wpłynąć na zdolność polskich absolwentów do rywalizacji z rówieśnikami z innych krajów, zwłaszcza w sektorach wymagających wysokich kwalifikacji technologicznych.

Obrazu całości dopełnia odstępianie w wielu obszarach od podjętych przez rząd Prawa i Sprawiedliwości działań na rzecz wdrażania cyfrowych innowacji w proces nauczania.

Szkoła jako wartość

Wreszcie zaś szkoła jest nie tylko miejscem zdobywania wiedzy, ale także przestrzenią, w której kształtowane są postawy obywatelskie, moralność oraz tożsamość narodowa.

Decyzje podejmowane przez Ministerstwo Edukacji, które ingerują w autonomię nauczycieli oraz ograniczają ich prawo do wyboru metod nauczania, mogą prowadzić do degradacji jakości edukacji. Podważenie fundamentalnej roli nauczycieli w procesie dydaktycznym uderza zarówno w autorytet, jak i ideę partnerstwa. Uniemożliwia promowanie edukacji opartej o zasadę odpowiedzialności i samodyscypliny w dążeniu do doskonałości.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Co więcej, wbrew deklaracjom zachowania w szkołach neutralności światopoglądowej, Ministerstwo Edukacji Narodowej obrało wyraźnie ideologiczny kurs. Marginalizacja religii, zapowiedź odstąpienia od subwencjonowania szkół katolickich, aktywna promocja ruchu LGBT+ w wykonaniu szefostwa resortu edukacji, wątpliwej treści edukacji seksualna – wszystko to stanowi przykład ideologicznego marszu przez instytucje i budzi zrozumiaty niepokój rodziców i środowisk eksperckich.

Czas na kulturę ambicji

Zmiany wprowadzone w systemie edukacyjnym przez Koalicję 13 grudnia mogą w długim okresie przynieść negatywne konsekwencje zarówno dla polskiego społeczeństwa, jak i dla gospodarki. Konieczne jest więc przywrócenie spójności programowej oraz większego zaufania do kompetencji nauczycieli. Edukacja musi być postrzegana jako inwestycja w przyszłość, a jej celem powinno być kształcenie młodych ludzi, którzy będą zdolni sprostać wyzwaniom zmieniającego się świata.

Wprowadzone zmiany wywołują uzasadnione wątpliwości co do ich wpływu na jakość nauczania oraz poziom rozwoju polskich uczniów, którzy w przyszłości będą musieli konkurować na zmieniającym się globalnym rynku pracy.

Podstawowym celem rządzących powinno być dziś tworzenie takich ram edukacyjnych, w których uczniowie w pełni wykorzystają swój szeroki potencjał. Dlatego szkoła powinna bezwzględnie rozwijać kulturę ambicji. Wszelki rozwój, zdobywanie przewag, ale też kształtowanie charakteru polega bowiem na pokonywaniu trudności, mierzeniu się z wyzwaniami. Szkoła zaś powinna być instytucją, która pomaga te wyzwania podejmować i tworzy warunki do integralnego rozwoju.

M. Morawiecki

Mateusz Morawiecki
Wiceprezes Prawa i Sprawiedliwości

WPROWADZENIE

KIEDY CHAOS ZASTĘPUJE DIALOG, EDUKACJA TRACI NA WARTOŚCI, A UCZNIOWIE NA PRZYSZŁOŚCI – ZMIANY W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

Zmiany wprowadzone przez Koalicję 13 grudnia są chaotyczne, pozbawione wizji i niepoparte dialogiem ze społeczeństwem, co budzi powszechne oburzenie. W ciągu ubiegłego roku szkolnego narzucono istotne zmiany, które spowodowały totalny bałagan w arkuszach organizacyjnych, a zakaz zadawania prac domowych brutalnie ingeruje w autonomię nauczycieli. Odebrano nauczycielom prawo do wyboru metod dydaktycznych, co jest jawnym podważaniem ich kompetencji i ogranicza możliwość realizacji celów edukacyjnych zgodnie z potrzebami uczniów. Wprowadzony zakaz zadawania prac domowych wywołały masowy sprzeciw – ponad połowa Polaków jest przeciwna tym działaniom, widząc w nich jedynie próbę centralizacji i kontrolowania edukacji. Obietnice Ministerstwa Edukacji dotyczące szerokiej oferty darmowych zajęć pozalekcyjnych okazały się bezwartościowymi deklaracjami, a redukcja podstawy programowej to ideologiczna manipulacja, która niszczy spójność edukacji. Krytyka obecnych zmian jest powszechna i zasłużona – politycznie motywowane decyzje, które wprowadzają chaos i dezorganizację.

Odchudzenie podstawy programowej przez Minister Barbarę Nowacką napawają grozą. Redukcja podstawy programowej nie wróży niczego dobrego, nie widać też większej troski o spójność podstawy programowej szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, korelacji międzyprzedmiotowej.

Redukcje treści nauczania, które wprowadzono w historii i języku polskim mają charakter ideologiczny, skrajnie lewicowy i służący demontażowi naszej tożsamości narodowej.

Dzięki buntowi społecznemu ponad 50 tysięcy uwag do projektu prekonsultacji, udało nam się przywrócić zapisy dot. m. in. ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu, Inki, Witolda Pileckiego i wiele innych.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

W przedmiotach ścisłych dokonano niebezpiecznych zmian. Przedstawiamy tylko kilka przykładów np. w fizyce w szkole podstawowej usunięto zapis: uczeń wskazuje skutki przzerwania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu; (Blackout). Nauka o blackoutach pozwala uczniom lepiej zrozumieć działanie systemów energetycznych, uczy odpowiedzialnego korzystania z energii, przygotowuje na sytuacje kryzysowe i inspiruje do poszukiwania nowoczesnych, zrównoważonych rozwiązań technologicznych. Dzięki tej wiedzy młodzi ludzie mogą lepiej zrozumieć wyzwania związane z energetyką, klimatem i bezpieczeństwem, co ma ogromne znaczenie dla ich przyszłych wyborów i postaw.

W biologii w szkole podstawowej wycięto: uczeń określa, w jakiej sytuacji dochodzi do konfliktu serologicznego i przewiduje jego skutki. W przedmiocie geografia w szkole podstawowej usunięto zapis uczeń: podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego oraz sukcesów polskich przedsiębiorstw na arenie międzynarodowej, takie działanie może osłabić świadomość osiągnięć narodowych jak i zainteresowanie uczniów naukami ścisłymi oraz przedsiębiorczością.

Konsekwencje zmian w systemie edukacyjnym będą widoczne dopiero po latach – efekty obniżenia standardów nauczania będą namacalne, gdy uczniowie, którzy uczyli się w tych warunkach, wejdą na rynek pracy i będą musieli konkurować z osobami lepiej wykształconymi.

1. Humanistyka na cenzurowanym u Minister Nowackiej – zmiany w podstawie programowej

Wykaz lektur okrojony przez minister Nowacką doprowadzi do zawężenia horyzontów kulturowych uczniów. Literatura jest nie tylko źródłem wiedzy o świecie, ale także narzędziem do kształtowania wrażliwości i empatii.

Redukcja listy lektur skutkuje ograniczeniem dostępu do różnorodnych perspektyw, co jest niezbędne do zrozumienia wszechstronności i bogactwa światowej literatury.

Kontakt z klasyką literatury oraz z nowoczesnymi dziełami pozwala uczniom na analizowanie i interpretowanie tekstów z różnych epok i nurtów literackich. Należy tutaj zaznaczyć, że to za rządów PiS wprowadzono pozycje polskich współczesnych autorów m.in. noblistki Olgi Tokarczuk, Jacka Dukaja czy Andrzeja Stasiuka.

Ograniczenie liczby lektur osłabi zdolności młodzieży do krytycznej oceny otaczającej nas rzeczywistości. Lektury szkolne często stanowią pierwszy kontakt młodych ludzi z literaturą piękną. Zubożenie listy lektur doprowadzi do obniżenia zainteresowania czytaniem.

Kanon literacki odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu tożsamości narodowej i kulturowej. Okrojenie wykazu lektur może prowadzić do zaniku dzieł, które przez lata stanowiły fundamenty literatury naszego kraju. **Takie zmiany prowadzą do erozji wiedzy młodych ludzi o kluczowych tekstach, które definiują nasze wspólne wartości i tradycje.**

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

W artykule pt. „Nie będzie elit, będzie fikcja. Jak po reformie edukacji licea będą uczyć polskiego – rozmowa z prof. Krzysztofem Biedrzyckim” z maja 2017 r. – „Gazeta Wyborcza” ubolewała, że wprowadzona przez rząd PiS podstawa programowa z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych jest zbyt ambitna.

“

„Liczba lektur jest zbyt przytłaczająca. Wychodzi na to, że w każdym roku licealista będzie miał do przeczytania sześć-siedem książek, a do tego dużo poezji i fragmentów obszernych tekstów”.

”

Poniżej przykłady zmian w liście lektur obowiązkowych i uzupełniających do szkół podstawowych i ponadpodstawowych, która będzie obowiązywała od 1 września 2024 r., faktycznie jest mniej ambitna niż wprowadzona przed laty.

Co dokładnie uległo zmianie?

W odchudzonej podstawie z języka polskiego dla szkół podstawowych zmieniona została forma, w jakiej zaprezentowano listę lektur. Pozostawiono osobne listy lektur obowiązkowych dla klas IV-VI i VII-VIII, jednak utworzono wspólną listę przykładowych lektur uzupełniających dla klas IV-VIII. Zaznaczono, że w każdym roku szkolnym uczniowie klas IV-VI muszą poznać obowiązkowo co najmniej dwie pozycje książkowe, natomiast uczniowie klas VII i VIII co najmniej jedną pozycję książkową z listy lektur uzupełniających lub spoza tej listy, wybrane przez nauczyciela lub zaproponowane przez uczniów.

Z listy lektur obowiązkowych dla klas IV-VI wycięto dwie ballady Adama Mickiewicza "Powrót taty" i "Pani Twardowska" i wiersz Juliusza Słowackiego "W pamiętniku Zofii Bobrówny", natomiast "Katarynka" Bolesława Prusa i "W pustyni i w puszczy" Henryka Sienkiewicza zostały przesunięte do listy lektur uzupełniających. Spośród pozycji obowiązkowych usunięto także mit grecki o Orfeuszu i Eurydyce; z części Biblii usunięto Przypowieść o siewcy i Przypowieść o pannach roztropnych. Na pochwał zasługuję wpisanie na listę obowiązkowych utworów poetyckich "Roty" Marii Konopnickiej.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Grono polonistów jest oburzona okrojeniem listy lektur obowiązkowych dla klas VII i VIII największa zmiana polega na tym, że kilka pozycji, które do tej pory uczniowie czytali w całości, teraz będą czytać we fragmentach.

Mowa tutaj o **"Panu Tadeuszu" Adama Mickiewicza** (obowiązkowe zostaną tylko księgi: I, II, IV, X, XI i XII), **"Quo vadis" Henryka Sienkiewicza** i **"Syzyfowe prace" Stefana Żeromskiego**.

Z listy lektur uzupełniających dla klas IV–VIII SP:

Wycięto z listy lektur obowiązkowych: **"Żona modna" Ignacego Krasickiego**, **"Śmierć Pułkownika" Adama Mickiewicza** i **"Tędy i owędy" (wybrany reportaż) Melchiora Wańkowicza**. Z części obowiązkowej znikają także **treny I i V Jana Kochanowskiego**.

USUNIĘTO:

"Nie lękajcie się! Rozmowy z Janem Pawłem II" Andre Frossarda
"Słoń Birara" Ferdynanda Antoniego Ossendowskiego.

DODANO:

Justyna Bednarek "Dom nr 5", Paweł Beręsewicz "Wszystkie lajki Marczuka", Janusz Korczak "Bankructwo małego Dżeka", Barbara Kosmowska, Paweł Beręsewicz i inni "Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach", Raquel Jaramillo Palacio "Cudowny chłopak", Katherine Paterson "Most do Terabithii", Sara Pennypacker "Pax", Rick Riordan "Percy Jackson i bogowie olimpijscy", Marcin Szczygielski "Teatr Niewidzialnych Dzieci" i "Arka czasu", Danuta Wawiłow i Natalia Usenko "Wierzbowa 13. Opowieści z Wierzbowej 13", Roksana Jędrzejewska-Wróbel "Stan splątania" i Marcus Zusak "Złodziejka księzek".

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

W wykazie listy lektur szkolnych dla liceów i techników pozostawiono osobne listy lektur obowiązkowych z zakresu podstawowego i z zakresu rozszerzonego, ale podobnie jak w przypadku szkół podstawowych opracowano wspólną listę proponowanych lektur uzupełniających. Zaznaczono, że w każdej klasie obowiązkowo uczeń ma zapoznać się z co najmniej jedną pozycją książkową z listy przykładowych lektur uzupełniających lub spoza tej listy, wybraną przez nauczyciela lub zaproponowaną przez uczniów.

Z nowej „uśmiechniętej” listy lektur obowiązkowych dla liceów i techników na poziomie podstawowym usunięto m.in. takie pozycje:

„Legenda o św. Aleksym”, „Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu”, „Kronika polska” Galla Anonima, „Pamiętniki” Jana Chryzostoma Paska, „Konrad Wallenrod” Adama Mickiewicza, „Grób Agamemnona”, Juliusza Słowackiego, „Rozdziobią nas kruki, wrony...” Stefana Żeromskiego, „Ludzie, którzy szli” Tadeusza Borowskiego, „Katedra” Jacka Dukaja. Z listy zniknęli także niektórzy poeci, m.in. Daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Adam Asnyk, Mikołaj Sęp-Szarzyński, Franciszek Karpiński, Tadeusz Gajcy, Stanisław Baliński, Kazimierz Wierzyński, Jan Polkowski, Wojciech Wencel, Jarosław Marek Rymkiewicz. Z listy lektur znikają też „wybrane utwory z okresu stanu wojennego i powojennej piosenki literackiej” – piosenki z repertuaru Jacka Kaczmarskiego, Wojciecha Młynarskiego, Agnieszki Osieckiej oraz z Kabaretu Starszych Panów.

Znaczna część lektur obowiązkowych na poziomie podstawowym została przeniesiona do lektur na poziomie rozszerzonym m.in. „Kordian” Juliusza Słowackiego, „Odyseja” Homera, „Boska komedia” Dantego Alighieri. Część przeniesiono do lektur uzupełniających m.in. „Odprawę posłów greckich” Jana Kochanowskiego, „Romea i Julię” Williama Szekspira, „Kazania sejmowe” Piotra Skargi, „Nie-Boską komedię” Zygmunta Krasińskiego, „Gloria victis” Elizy Orzeszkowej, „Drogę donikąd” Józefa Mackiewicza, „Raport o stanie wojennym” Marka Nowakowskiego i „Madame” Antoniego Libery.

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Legenda:

Kolor żółty – usunięto z wykazu

Kolor zielony – dodano do wykazu

Kolor niebieski – przeniesiono z lektur obowiązkowych do lektur uzupełniających

Kolor różowy – przeniesiono z zakresu rozszerzonego do uzupełnienia

Wykaz lektur szkoła podstawowa

Klasa IV–VI

Lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości):

- 1) Jan Brzechwa, Akademia Pana Kleksa;
- 2) Janusz Christa, Kajko i Kokosz. Szkoła latania (komiks);
- 3) Clive Staples Lewis, Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa;
- 4) Ferenc Molnár, Chłopcy z Placu Broni;
- 5) John Ronald Reuel Tolkien, Hobbit, czyli tam i z powrotem.

Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:

- 1) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, Mikołajek (wybór opowiadań);
- 2) Ignacy Krasicki, wybrane bajki;
- 3) Adam Mickiewicz, Powrót taty, Pani Twardowska, Pan Tadeusz (wybrane fragmenty) opisy, zwyczaje i obyczaje, polowanie i koncert Wojskiego;
- 4) Józef Wybicki, Mazurek Dąbrowskiego;
- 5) wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Orfeuszu i Eurydyce, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie;
- 6) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o talentach, o miłosiernym Samarytaninie; o siewcy, o pannach roztropnych
- 7) wybrane podania i legendy polskie; o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie
- 8) wybrane baśnie polskie i europejskie; w tym Charles Perrault, Kopciuszek, Aleksander Puszkin, Bajka o rybaku i rybce;
- 9) wybrane wiersze: Jana Brzechwy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego, oraz pieśni patriotyczne (w tym Rota Marii Konopnickiej), Wiesława Bełzy, Zbigniewa Herberta, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza,
- 10) Bolesław Prus, Katarynka;
- 11) Henryk Sienkiewicz, W pustyni i w puszczy (wybrane fragmenty);
- 12) Juliusz Słowacki, W pamiętniku Zofii Bobrówny;

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Klasa VII–VIII

Lektury obowiązkowe (pozycje książkowe poznawane w całości):

- 1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*;
- 2) Aleksander Fredro, *Zemsta*;
- 3) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*;
- 4) Adam Mickiewicz, *Dziady część II*;
- 5) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*;
- 6) Juliusz Słowacki, *Balladyna*.

Krótkie utwory literackie poznawane w całości, utwory literackie poznawane we fragmentach i utwory poetyckie:

- 1) Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybrana pieśń, treny I, V, VII i VIII;
- 2) Adam Mickiewicz, *Reduta Orzona*, *Śmierć Pułkownika*, wybrane utwory z cyklu *Sonety krymskie*, *Świtezianka*, *Pan Tadeusz* (całość) (księgi: I, II, IV, X, XI, XII);
- 3) Sławomir Mrożek, *Artysta*;
- 4) Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, *Quo vadis* (dodano fragmenty);
- 5) Stefan Żeromski, *Szyfowe prace* (dodano fragmenty);
- 6) wybrane wiersze poetów wskazanych w klasach IV–VI, a ponadto wybrane wiersze:
Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Wisławy Szymborskiej, oraz aforyzmy Stanisława Jerzego Leca; fraszki Jana Szaudyngera, Stanisław Barańczaka, Cypriana Kamila Norwida, Mariana Herman, Jarosława Marka Rymkiewicza, Kazimierza Wierzyńskiego, Jerzego Liberta, Jana Lechonia;
- 7) Ignacy Krasicki, *Żona modna*;
- 8) Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Wykaz lektur uzupełniających:

- 1) Adam Bahdaj, Kapelusz za 100 tysięcy;
- 2) Miron Białoszewski, Pamiętnik z powstania warszawskiego (fragmenty);
- 3) Justyna Bednarek, Dom nr 5;
- 4) Paweł Beręsewicz, Wszystkie lajki Marczuka;
- 5) Frances Hodgson Burnett, Tajemniczy ogród lub inna powieść;
- 6) Lewis Carroll, Alicja w Krainie Czarów;
- 7) Agatha Christie, wybrana powieść kryminalna;
- 8) Carlo Collodi, Pinokio;
- 9) Lloyd Cassel Douglas, Wielki Rybak;
- 10) Aleksander Dumas, Trzej muszkieterowie;
- 11) Arkady Fiedler, Dywizjon 303;
- 12) John Flanagan, Zwiadowcy. Księga 1. Ruiny Gorlanu;
- 13) Olaf Fritsche, Skarb Troi;
Andre Frossard, Nie lękajcie się! Rozmowa z Janem Pawłem II
- 14) Ernest Hemingway, Stary człowiek i morze;
- 15) Emilia Kiereś, Rzeka;
- 16) Joseph Rudyard Kipling, Księga dżungli;
- 17) Janusz Korczak, Król Maciuś Pierwszy, Bankructwo małego Dżeka;
- 18) Rafał Kosik, Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych Ludzi;
- 19) Barbara Kosmowska, Poślaczana rybka;
- 20) Barbara Kosmowska, Paweł Beręsewicz i inni, Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach;
- 21) Zofia Kossak-Szczucka, Bursztyny (wybrane opowiadanie), Topsy i Lupus;
- 22) Marcin Kozioł, Skrzynia Władcy Piorunów;
- 23) Selma Lagerlöf, Cudowna podróż;
- 24) Karolina Lanckorońska, Wspomnienia wojenne 22 IX 1939–5 IV 1945 (fragmenty);
- 25) Stanisław Lem, Cyberiada (fragmenty);

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Wykaz lektur uzupełniających:

- 26) Bolesław Leśmian, Klechdy sezamowe;
- 27) Kornel Makuszyński, wybrana powieść;
- 28) Andrzej Maleszka, Magiczne drzewo;
- 29) Alan Aleksander Milne, Kubuś Puchatek;
- 30) Lucy Maud Montgomery, Ania z Zielonego Wzgórza;
- 31) Małgorzata Musierowicz, wybrana powieść;
- 32) Ewa Nowak, Pajaczek na rowerze;
- 33) Edmund Niziurski, Sposób na Alcybiadesa;
- 34) Sat-Okh, Biały Mustang;
- 35) Longin Jan Okoń, Tecumseh;
- 36) Raquel Jaramillo Palacio, Cudowny chłopak;
- 37) Katherine Paterson, Most do Terabithii;
- 38) Sara Pennypacker, Pax;
- 39) Jacek Podsiadło, Czerwona kartka dla Sprężyny;
- 40) Bolesław Prus, **Katarynka**, Placówka, Zemsta;
- 41) Rick Riordan, **Percy Jackson i bogowie olimpijscy**;
- 42) Henryk Sienkiewicz, Janko Muzykant, Krzyżacy, Sąd Ozyrysa, **W pustyni i w puszczy**;
- 43) Eric-Emmanuel Schmitt, Oskar i pani Róża;
- 44) Nicolas Sparks, Jesienna miłość;
- 45) **Marcin Szczygielski, Teatr Niewidzialnych Dzieci, Arka czasu**;
- 46) Alfred Szklarski, wybrana powieść;
- 47) Mark Twain, Przygody Tomka Sawyera;
- 48) Melchior Wańkowicz, Bitwa o Monte Cassino (fragmenty), Ziele na kraterze;
- 49) **Danuta Wawiłow, Natalia Usenko, Wierzbowa 13. Opowieści z Wierzbowej 13**;
- 50) Louis de Wohl, Postanec króla;

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

51) Roksana Jędrzejewska-Wróbel, Stan splątania;

52) Marcus Zusak, Złodziejka książek;

53) wybrane pozycje z serii Nazywam się... (np. Mikołaj Kopernik, Fryderyk Chopin, Maria Skłodowska-Curie, Jan Paweł II i inni);

54) inne utwory literackie i teksty kultury, w tym wiersze poetów współczesnych i reportaże.

Ferdynand Antoni Ossendowski, Słoń Birara;

W każdym roku szkolnym są obowiązkowo poznawane:

1) w przypadku klas IV–VI – **co najmniej dwie pozycje książkowe,**

2) w przypadku klas VII i VIII – **co najmniej jedna pozycja książkowa**

– z listy przykładowych lektur uzupełniających lub spoza tej listy, wybrane przez nauczyciela lub zaproponowane przez uczniów.

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur – szkoła ponadpodstawowa

Lektury obowiązkowe	
ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
1. Utwory literackie poznawane w całości	
<ol style="list-style-type: none">1) Jan Parandowski, <i>Mitologia</i>, część I: <i>Grecja</i>;2) Sofokles, <i>Antygona</i>;3) William Szekspir, <i>Makbet</i>;4) Moliere, <i>Skąpiec</i>;5) Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> cz. III;6) Bolesław Prus, <i>Lalka</i>;7) Fiodor Dostojewski, <i>Zbrodnia i kara</i>;8) Stanisław Wyspiański, <i>Wesele</i>;9) Stefan Żeromski, <i>Przedwiośnie</i>;10) Hanna Krall, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>;11) Albert Camus, <i>Dżuma</i>;12) George Orwell, <i>Rok 1984</i>;13) Sławomir Mrożek, <i>Tango</i>.	<p>Utwory określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Jan Kochanowski, <i>Treny</i> (jako cykl poetycki);2) William Szekspir, <i>Hamlet</i>;3) Julisz Słowacki, <i>Kordian</i>;4) realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, <i>Ojciec Goriot</i> lub Charles Dickens, <i>Klub Pickwick</i>, lub Mikołaj Gogol, <i>Martwe dusze</i>, lub Gustaw Flaubert, <i>Pani Bovary</i>);5) Michaił Bułhakow, <i>Mistrz i Małgorzata</i>;6) Stanisław Ignacy Witkiewicz, <i>Szewcy</i>;7) Tadeusz Konwicki, <i>Mała Apokalipsa</i>;8) Janusz Głowacki, <i>Antygona w Nowym Jorku</i>.
2. Krótkie utwory literackie poznawane w całości i utwory literackie poznawane we fragmentach	

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

2. Krótkie utwory literackie poznawane w całości i utwory literackie poznawane we fragmentach

- 1) Biblia, w tym fragmenty Księgi Rodzaju, Księgi Hioba, Księgi Koheleta, Księgi Psalmów, Apokalipsy św. Jana; Pieśń nad pieśniami
- 2) Homer, Iliada (fragmenty);
- 3) wybrane utwory polskiego średniowiecza, w tym: Lament świętokrzyski (fragmenty), Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty); **legenda o św. Aleksym (fragmenty);**
- 4) Pieśń o Rolandzie (fragmenty);
- 5) Ignacy Krasicki, wybrana satyra;
- 6) Adam Mickiewicz, wybrane ballady, w tym Romantyczność;
- 7) Henryk Sienkiewicz, Potop (fragmenty);
- 8) Władysław Stanisław Reymont, Chłopi (fragmenty) {**był tom I Jesień;**}
- 9) Witold Gombrowicz, Ferdydurke (fragmenty);
- 10) Tadeusz Borowski, Proszę państwa do gazu;
- 11) Gustaw Herling-Grudziński, Inny świat (fragmenty);
- 12) Marek Nowakowski, Górą „Edek” (z tomu Prawo prerii);
- 13) Andrzej Stasiuk, Miejsce (z tomu Opowieści galicyjskie);
- 14) Olga Tokarczuk, Profesor Andrews w Warszawie (z tomu Gra na wielu bębenkach);
- 15) Ryszard Kapuściński, Podróże z Herodotem (fragmenty).

Utwory określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) Homer, Odyseja (fragmenty);
- 2) Dante Alighieri, Boska Komedia (fragmenty);
- 3) Franz Kafka, Proces (fragmenty);
- 4) Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu Sklepy cynamonowe;
- 5) Sławomir Mrożek, wybrane opowiadanie;

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

3. Utwory poetyckie

- 1) Horacy, wybrane utwory;
- 2) Bogurodzica;
- 3) Jan Kochanowski, wybrane pieśni, w tym: Pieśń IX ks. I, Pieśń V ks. II; tren IX, X, XI; Psalm 13 i 47
- 4) wybrane wiersze poetów epoki baroku;
- 5) Ignacy Krasicki, Hymn do miłości ojczyzny;
- 6) Adam Mickiewicz, Oda do młodości; wybrane sonety z cyklu Sonety krymskie oraz inne wiersze;
- 7) wybrane wiersze: Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Mirona Białoszewskiego, Józefa Czechowicza, Zbigniewa Herberta w tym z tomów *Pan Cogito* oraz *Raport z oblężonego Miasta*, Bolesława Leśmiana, Czesława Miłosza, Cypriana Kamila Norwida, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej, Haliny Poświatowskiej, Kazimierza Przerwy-Tetmajera, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, w tym Testament mój, *Grób Agamemnona (fragmenty)*; Leopolda Staffa, Wisławy Szymborskiej, Juliana Tuwima.

Utwory określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) wybrane utwory poetyckie z romantycznej literatury europejskiej;
- 2) Cyprian Kamil Norwid, Fortepian Szopena;
- 3) wybrane wiersze: Stanisława Barańczaka, Czesława Miłosza, Traktat moralny (fragmenty), Juliana Przybosa.

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Usunięte z części podstawowej:

1. Gall Anonim, Kronika polska (fragmenty);
2. Kwiatki św. Franciszka z Asyżu;
3. Wybrane wiersze następujących poetów: daniel Naborowski, Jan Andrzej Morsztyn, Mikołaj Sęp-Szarzyński;
4. Jan Chryzostom Pasek, Pamiętniki (fragmenty);
5. Franciszek Karpiński, wybór sielanek i liryki religijnej;
6. Adam Mickiewicz, Konrad Wallenrod
7. Bolesław Prus, Z legend dawnego Egiptu;
8. Adam Asnyk, wybór wierszy,
9. Wybrane wiersze Jan Kasprowicz, Jan Lechoń, Kazimiera Iłakowiczówna, Tadeusza Gajcy,
10. Stefan Żeromski, Rozdziobią nas kruki i wrony,
11. Tadeusz Borowski, Ludzie którzy szli,
12. Wybrane wiersze następujących poetów Stanisław Baliński, wybrane wiersze z okresu emigracyjnego Kazimierz Wierzyński wybrane wiersze z okresu emigracji, Jarosław Marek Rymkiewicz, Jan Polkowski, Wojciech Wencel;
13. Jacek Dukaj, Katedra (z tomu kraju niewiernych);

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Usunięte z zakresu rozszerzonego:

1. Arystofanes, Chmury,
2. Wergiliusz, Eneida (fragmenty),
3. Św. Tomasz z Akwinu, Summa teologiczna (fragmenty)
4. Św. Augustyna, Wyzwania (fragmenty),
5. Gargantua i Pantagruel (fragmenty),
6. Michel de Montaigne, Próby (fragment)
7. Juliusz Słowacki, Lilla Wened,
8. Cyprian Kamil Norwid, Bema Pamięci żałobny rapsod, czarne kwiaty (fragmenty), Promethidion (fragmenty),
9. Stanisław Wyspiański, Noc listopadowa,
10. Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie;
11. Wybrane eseje następujących autorów Jerzy Stempowski, Jarosław Marek Rymkiewicz (co najmniej po jednym utworze)
12. Wybrane teksty z aktualnych numerów miesięczników oraz kwartalników literackich i kulturalnych;

Lektury uzupełniające

W każdej klasie obowiązkowo jest poznawana co najmniej jedna pozycja książkowa z listy przykładowych lektur uzupełniających lub spoza tej listy, wybrana przez nauczyciela lub zaproponowana przez uczniów.

Przykładowe lektury uzupełniające

Utwory do XIX w. (w układzie chronologicznym)

- 1) Sofokles, Król Edyp;
- 2) Arystoteles, Poetyka (fragmenty), Retoryka (fragmenty);
- 3) Platon, Państwo (fragmenty);
- 4) Dzieje Tristana i Izoldy (fragmenty);
- 5) Giovanni Boccaccio, Sokół;

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

- 6) Erazm z Rotterdamu, Pochwała głupoty (fragmenty);
- 7) Tomasz Morus, Utopia (fragmenty);
- 8) Mikołaj Rej, Żywot człowieka poczciwego (fragmenty);
- 9) Jan Kochanowski, Odprawa posłów greckich;
- 10) Andrzej Frycz Modrzewski, O poprawie Rzeczypospolitej (fragmenty);
- 11) Miguel de Cervantes y Saavedra, Przemysłny szlachcic Don Kichote z Manczy (fragmenty);
- 12) Pedro Calderon de la Barca, Życie snem;
- 13) Piotr Skarga, wybrane kazanie;
- 14) Wacław Potocki, Transakcja wojny chocimskiej (fragmenty z części I);
- 15) William Szekspir, Romeo i Julia;
- 16) Wolter, Kandyd, czyli optymizm (fragmenty);
- 17) Ignacy Krasicki, Monachomachia (fragmenty);
- 18) Jędrzej Kitowicz, Opis obyczajów za czasów panowania Augusta III (fragmenty);
- 19) Julian Ursyn Niemcewicz, Powrót posła;
- 20) Stanisław Staszic, Przestrogi dla Polski (fragmenty);
- 21) Juliusz Słowacki, Beniowski (fragmenty); Listy do Matki (fragmenty);
- 22) Zygmunt Krasiński, Nie-Boska komedia;
- 23) Aleksander Fredro, Śluby panieńskie;
- 24) Johann Wolfgang Goethe, Cierpienia młodego Wertera (fragmenty), Faust (fragmenty);
- 25) George Byron, Giaur (fragmenty);

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

- 26) Adam Mickiewicz, Dziady cz. IV;
- 27) wybrane utwory epickie okresu romantyzmu: Józef Ignacy Kraszewski, Stara baśń, Victor Hugo, Nędznicy, Edgar Allan Poe, wybrane opowiadanie, Henryk Rzewuski, Pamiątki Soplicy (fragmenty);
- 28) Eliza Orzeszkowa, Nad Niemnem;
- 29) Henryk Sienkiewicz, Listy z podróży do Ameryki (fragmenty).

Utwory z XX w. (w układzie chronologicznym)

- 1) Stefan Żeromski, Echa leśne, Ludzie bezdomni;
- 2) Eliza Orzeszkowa, Gloria victis;
- 3) Gabriela Zapolska, Moralność pani Dulskiej;
- 4) Aldous Huxley, Nowy wschodni świat;
- 5) Zofia Nałkowska, Granica;
- 6) Joseph Conrad, Lord Jim;
- 7) Zofia Kossak-Szczucka, Pożoga. Wspomnienia z Wołynia 1917–1919;
- 8) Florian Czarnyszewicz, Nadberezynicy;
- 9) Witold Pilecki, Raport Witolda;
- 10) Zofia Nałkowska, Przy torze kolejowym (z tomu Medaliony);
- 11) Kazimierz Moczarski, Rozmowy z katem (fragmenty);
- 12) Józef Mackiewicz, Droga donikąd (fragmenty);
- 13) Tadeusz Różewicz, Kartoteka;
- 14) Józef Czapski, Na nieludzkiej ziemi (fragmenty);
- 15) Leopold Tyrmand, Dziennik 1954 (fragmenty);
- 16) Jarosław Iwaszkiewicz, wybrane opowiadanie;
- 17) Stanisław Lem, Wizja lokalna, Solaris;

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

- 18) John Ronald Reuel Tolkien, Władca pierścieni. Drużyna pierścienia;
- 19) William Golding, Władca much;
- 20) Bohumil Hrabal, wybrane opowiadania;
- 21) Eugène Ionesco, Lekcja;
- 22) Samuel Beckett, Czekając na Godota;
- 23) Friedrich Dürrenmatt, Wizyta starszej pani;
- 24) Marek Nowakowski, Raport o stanie wojennym (wybrane opowiadanie);
- 25) Gustaw Herling-Grudziński, Wieża;
- 26) Wiesław Myśliwski, Widnokrąg;
- 27) Umberto Eco, Imię róży;
- 28) Olga Tokarczuk, Prawiek i inne czasy;
- 29) Antoni Libera, Madame.

Utwory z XXI w. (w układzie alfabetycznym)

- 1) Petra Dvořáková, Wrony;
- 2) Sigríður Hagalín Björnsdóttir, Wyspa;
- 3) Paweł Huelle, Castorp, Śpiewaj ogrody;
- 4) Cixin Liu, Wspomnienie o przeszłości Ziemi (tom I – Problem trzech ciał);
- 5) Wiesław Myśliwski, Traktat o łuskaniu fasoli;
- 6) Tomasz Różycki, Dwanaście stacji;
- 7) Andrzej Stasiuk, Miejsce (z tomu Opowieści galicyjskie); Jadąc do Babadag;
- 8) Mariusz Szczygieł, Nie ma;
- 9) Monika Sznajderman, Pusty las;
- 10) Dorota Terakowska, Poczwarzka;
- 11) Olga Tokarczuk, Bieguni, Opowiadania bizardne;
- 12) Marcin Wicha, Rzeczy, których nie wyrzuciłem.

Szczegółowe zmiany w wykazie lektur

Usunięto z wykazu lektur uzupełniających:

- Mikołaj z Wilkowiecka, Historyja o chwalebnym Zmartwychwstaniu Pańskim (fragmenty);
- Kronika Ksiągąt Polskich, oprac. Jerzy Wojtczak Szyszkowski;
- Wespazjan Kochanowski, Psalmodia polska (wybór psalmów)
- Jean Jacques Rousseau, Nowa Heloiza (fragment)
- Stanisław Trembecki, Franciszek Książka (fragmenty)
- Maria Konopnicka, wybór wierszy;
- Władysław Stanisław Reymont, Chłopi tom II Zima,
- Tadeusz Peiper, wybór wierszy;
- Zofia Kossak-Szczucka, Błogosławiona wina;
- Wybór wierszy: Edwarda Stachury, Adam Zagajewski, Ryszarda Krynickiego, Stanisława Grochowiaka, Julia Hartwig, Anna Kamińska, Anna Świrszczyńska;
- Wiesław Kielar, Anus mundi,
- Jan Józef Szczepański, Święty,
- Ferdynand Antoni Ossendowski, Mocni ludzie; Ludzie, zwierzęta i bogowie;
- Krystiana Lubieniecka-Baraniak, Gdy brat staje się katem;
- Karol Wojtyła, Przed sklepem jubilera
- Julian Strykowski, Austeria;
- Stefan Wyszyński, Zapiski więzienne;
- Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei (fragmenty), Fides et ratio (fragmenty);
- Paweł Zuchowicz, Ojciec wolnych ludzi. Opowieść o Prymasie Wyszyńskim;

2. Likwidacja prac domowych

W ramach tzw. „100 Konkretoń na pierwsze 100 dni rządów!” pojawił się m.in. taki zapis:

Zlikwidujemy prace domowe w szkołach podstawowych. Wprowadzimy szeroką ofertę bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych w szkole. Przeznaczmy dodatkowe pieniądze na zajęcia rozwijające zdolności uczniów i wyrównujące szanse, sport, rozwijanie zainteresowań. Zapewnimy pomoc w szkole zamiast korepetycji w domu.

Z tej obietnicy zostało zrealizowane (i to częściowo) tylko pierwsze zdanie. Rozporządzenie Minister Nowackiej z 22 marca stanowi, że w klasach I-III Szkoły Podstawowej, nauczyciel nie zadaje uczniowi prac domowych, a w klasach IV-VIII prace domowe można zadawać, ale nieobowiązkowe i nieoceniane. O pozostałych częściach obietnicy (dodatkowych pieniędzy na zajęcia rozwijające zdolności uczniów i zapewnianiu pomocy w szkole) w rozporządzeniu nie ma mowy, a mimo to na stronie 100konkretow.pl cała obietnica została oznaczona jako zrealizowana. Ministerstwo Edukacji Narodowej promuje swoją decyzję jako sukces, jednak trudno znaleźć ku temu podstawy.

EKSPERCI ZANIEPOKOJENI

Już ogłoszenie zapowiedzi likwidacji prac domowych przez Donalda Tuska wprawiło środowisko oświatowe w konsternację. W końcu żadne przepisy nigdy nie nakazywały nauczycielom zadawania prac domowych, zatem władcza ingerencja ministerstwa kłóci się z zagwarantowaną od dekad swobodą dobierania przez nauczycieli metod nauczania i wychowania. Stanowi o tym art. 12 ustawy – Karta Nauczyciela, a sama Minister Nowacka wielokrotnie to podkreślała będąc w opozycji. **Wszystkie partie koalicji rządzącej podpisały nawet ze Związkiem Nauczycielstwa Polskiego tzw. „Pakt Dla Edukacji”, który tę autonomię podkreślał i obiecywał jej wzmocnienie. Władcze zakazanie podstawowej techniki dydaktycznej jaką jest zadawanie prac domowych łamie tę obietnicę. Wątpliwości te podnosił także Rzecznik Praw Obywatelskich, zostały one jednak zignorowane.**

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Ekspertów zaskoczyła nie tylko zapowiedź brutalnej ingerencji w autonomię nauczycieli, ale też sama treść obietnicy. **Według ekspertów, wpływ prac domowych na rozwój uczniów jest pozytywny.** Międzynarodowy przegląd 43 badań dotyczących wpływu prac domowych na rozwój uczniów pokazał, że w szkołach podstawowych, dzięki samodzielnym ćwiczeniom uczniowie zyskują odpowiednik 3 miesięcy nauki, a w szkołach ponadpodstawowych nawet 5. Inną kompilację tysięcy prac naukowych stworzył profesor John Hattie, jeden z najczęściej cytowanych ekspertów dziedzinowych.

Z jego badań również wynika pozytywny wpływ prac domowych na rozwój uczniów. Do podobnych wniosków doszedł profesor Harris Cooper w analizie obejmującej 16 lat. W raporcie PISA stwierdzono z kolei, że szkoły, których uczniowie spędzają więcej godzin nad pracami domowymi i innymi formami nauki zadanymi przez nauczyciela, osiągają lepsze wyniki. Dzieje się tak niezależnie od rodzaju szkoły i warunków społeczno-ekonomicznych. Z drugiej strony, powszechnie uznawanych badań wskazujących na negatywny wpływ prac domowych na postępy w nauce praktycznie nie ma.

Nic więc dziwnego, że środowisko nauczycielskie w badaniu przeprowadzonym zaledwie miesiąc przed wydaniem przez Minister Nowacką rozporządzenia zakazującego zadawania prac domowych, zdecydowanie nie zgadza się z takim rozwiązaniem. **82% nauczycieli uważa, że prace domowe są potrzebne (w tym 54% „zdecydowanie”), a 85% – że to oni powinni podejmować decyzję co i komu zadawać** (tylko 6% stwierdziło, że to rola Ministerstwa). W sondzie przeprowadzonej przez „Głos Nauczycielski”, propozycję oceniło pozytywnie jedynie 17% ankietowanych. **Także większość Polaków opowiada się w sondażach za pozostawieniem prac domowych i uważa, że to Ministerstwo powinno decydować w tej sprawie.**

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

82% nauczycieli uważa, że prace domowe są potrzebne

85% nauczycieli uważa, że to oni powinni decydować co i komu zadawać

Negatywnie o reformie wypowiedzieli się też przedstawiciele organizacji krytycznych wobec rządów Prawa i Sprawiedliwości, przykładowo Związek Nauczycielstwa Polskiego stwierdził, że zakaz zadawania prac domowych ingeruje w autonomię nauczyciela. Krytyczne uwagi zgłaszały też m.in. Protest z Wykrzyknikiem, Wolna Szkoła, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Konferencja Rektorów Uczelni Pedagogicznych, związki zawodowe i kilkadziesiąt innych podmiotów. Podnoszono najczęściej wspomniany już brak uprawnień dla MEN do wydania takiego zakazu, brak zasadności jego wprowadzania i zbyt ni pośpiech.

Nawet podległy Ministerstwu Instytut Badań Edukacyjnych, już po całkowitej wymianie kadry zarządzającej przez Minister Nowacką stwierdził w badaniu, że:

“

Wyniki międzynarodowych badań porównawczych są w tym przypadku bardziej jednoznaczne: w większości krajów wraz ze wzrostem liczby, a zwłaszcza częstości zadawania prac domowych średni poziom umiejętności uczniów nieznacznie rośnie (Falch, Rønning, 2012; Fernández-Alonso, Muñiz, 2022). Dotyczy to również czasu poświęcanego na naukę przez polskich piętnastolatków uczestniczących w badaniu PISA 2012 (Jakubowski, Wiśniewski, 2017).

”

Chaos we wdrożeniu

Niezależnie od zasadności i legalności rozporządzenia Minister Nowackiej, tryb wprowadzenia reformy cechował się niespotykaną skalą chaosu. Rodzice, uczniowie i nauczyciele długo musieli się zastanawiać jakie właściwie są plany resortu edukacji. Przykładowo, w programie „Kropka nad I” w TVN 24, 22 stycznia Minister Nowacka stwierdziła, że przeczytanie lektury nie jest pracą domową i można tego wymagać od uczniów, po to by tego samego dnia w programie „Graffiti” w Polsat News stwierdzić, że przeczytanie lektury będzie nieobowiązkowe i nieoceniane.

Podobny chaos towarzyszył zapowiedziom całej Koalicji – posłowie odpytywani o szczegóły reformy nie byli w stanie jej wytłumaczyć, a Minister Nowacka twierdziła nawet (niezgodnie z prawdą, o czym już mówiliśmy powyżej) w wywiadzie dla Radia Zet, że „wszystkie badania pokazują, że bez względu na to, czy tych prac domowych jest mało, dużo, czy nie ma wcale, to nie zmienia kompetencji osoby, która kończy szkołę”. Oczywiście żadnych takich badań Ministerstwo nie udostępniło.

Następnie Ministerstwo kilkakrotnie zmieniałoby zdanie – z całkowitego zakazu zadawania prac domowych najpierw zrobił się zakaz tylko dla klas I-III, a następnie nawet z tego wyłączono tzw. ćwiczenia rozwijające małą motorykę, która ma przygotowywać dłoń dziecka do pisania ręcznego. Zakazane są za to prace pisemne. Innymi słowy, zgodnie z dosłownym brzmieniem rozporządzenia, o ile dziecko nie może w domu napisać litery „a” w ramach obowiązkowych ćwiczeń, to zrobić szlaczek w kształcie litery „a” – już tak. Rozporządzenie idzie nawet dalej – z tej pracy można wystawić klasyczną, numeryczną ocenę, co idzie wbrew założeniom oceniania opisowego na tym etapie edukacji.

W uzasadnieniu Ministerstwo mówi o obowiązku uczenia się w domu w klasach IV-VIII, zakazując jednocześnie egzekwowania tego obowiązku. **Efekt jest to, że jedne szkoły rygorystycznie przestrzegają zakazu zadawania prac domowych, a inne – powołując się na te same wytyczne MEN – zadają jeszcze więcej niż wcześniej.**

Chaos pogłębia wprowadzenie rozporządzenia już od 1 kwietnia 2024 r. czyli na kilka miesięcy przed zakończeniem roku szkolnego, zrywając z zasadą, że zmiany dotyczące organizacji kształcenia wdraża się z początkiem roku szkolnego. Zasady tej pilnował rząd Prawa i Sprawiedliwości – poprzednie wersje rozporządzenia z 2019, 2022 i 2023 roku wszystkie wchodziły w życie z dniem 1 września, a nie w trakcie trwania roku szkolnego. Ten pośpiech zastanawia, skoro w tym samym rozporządzeniu Minister Nowacka uwzględniła także inne, niezwiązane z pracami domowymi, kwestie, ale te zmiany weszły w życie dopiero 1 września.

Podsumowanie

W nowy rok szkolny, uczniowie, nauczyciele, rodzice i administracja szkół weszli z rozporządzeniem, które idzie wbrew wiedzy naukowej potwierdzonej międzynarodowymi badaniami, wprowadzonym w chaotyczny sposób, a – według wielu ekspertów – także niemającym odzwierciedlenia w prawie i łamiącym ustawowe uprawnienia nauczycieli.

Nic dziwnego więc, że nowe przepisy wywołują chaos w szkołach, przysparzając wszystkim stresu i zmartwień, a większość społeczeństwa ocenia reformę negatywnie. Do tego, całkowite zignorowanie drugiej części obietnicy KO, dotyczącej poszerzania oferty zajęć dodatkowych i rozwojowych, sprawia, że jakiegokolwiek zamierzone efekty reformy zapewne się nie zmaterializują.

Ciężar tych zmian poniosą szkoły, samorządy i rodzice, jednak największymi poszkodowanymi upolitycznienia organizacji szkoły przez obecną władzę będą uczniowie, których szanse rozwojowe zmaleją, a chaotyczna reforma przysporzy im tylko stresu, który rzekomo miała ograniczać.

3. Finansowanie oświaty w Polsce

Podwyżki dla nauczycieli od 01.01.2024

Nauczyciele wyrażają rozczarowanie działaniami Ministerstwa Edukacji pod przewodnictwem Barbary Nowackiej, które zapowiadało w kampanii wyborczej podwyżki wynagrodzeń o co najmniej 1500 zł. W rzeczywistości jednak wynagrodzenia wzrosły znacznie mniej niż obiecano, co wynika z różnic w obliczeniach. Podwyżki MEN liczy od tzw. wynagrodzenia średniego, które uwzględnia różne dodatki, a nie od zasadniczego wynagrodzenia, które nauczyciele rzeczywiście widzą na swoich kontach.

Zamiast obiecanych **1500 zł** nauczyciele otrzymali:

- nauczyciel początkujący z przygotowaniem pedagogicznym – **1218 zł brutto więcej;**
- mianowany – **1167 zł brutto więcej;**
- dyplomowany – **1365 zł brutto więcej.**

To oznacza, że nauczycielskie wynagrodzenia zasadnicze wyniosą:

- dla nauczyciela początkującego **4908 zł brutto;**
- dla nauczyciela mianowanego **5057 zł brutto;**
- dla nauczyciela dyplomowanego **5915 zł brutto.**

Oburzenie budzi również niewielka różnica w zarobkach między nauczycielami początkującymi a mianowanymi, która wynosi jedynie 149 zł brutto, co spłaszcza wynagrodzenia i zaprzecza idei awansu zawodowego. Nauczyciele z wieloletnim stażem będą zarabiać niecałe 150 zł więcej od absolwentów po studiach.

Obietnica podwyżek wynagrodzeń o 1500 zł minimum nie tylko nie została zrealizowana, ale również z powodu braku konsekwencji przyczyniła się do zaburzenia różnic pomiędzy stopniami awansu zawodowego.

Nie jest to jednak jedyny problem z podwyżkami nauczycieli zrealizowanymi przez obecny rząd. **Podwyżki, pomimo tego, że są niższe niż obiecano, zostały sfinansowane wyłącznie poprzez zwiększenie deficytu budżetowego. Inaczej mówiąc, żeby sfinansować, do tego w sposób nieudolny, obietnicę wyborczą, Donald Tusk, zwiększył zadłużenie Polski.** Nie tylko w roku 2025 jednak, ponieważ skutki tej podwyżki, która nikogo nie zadowoliła, przechodzą na każdy kolejny rok. Tak więc ostatecznie za podwyżki i tak zapłacą sami nauczyciele w podatkach, ponieważ zadłużenie należy kiedyś spłacić.

Rząd PiS proponował podwyżki niższe, ale wynikające z aktualnej sytuacji gospodarczej kraju. Proponowano tyle, ile gospodarce udało się wypracować. Rząd koalicji 15 października w sposób nieodpowiedzialny zrealizował populistyczny „konkret” zwiększając zadłużenie państwa i doprowadził w ten sposób do zagrożenia wszczęciem procedury nadmiernego deficytu za co znowu zapłacą również sami nauczyciele, ponieważ ta procedura będzie wiązać się np. z:

- cięciami wydatków i podwyższeniem podatków;
- ograniczeniem inwestycji, w tym prorozwojowych;
- negatywnym wpływem na wzrost gospodarczy i stabilność ekonomiczną.

Można powiedzieć, że taki sposób wprowadzenia podwyżek to typowy sposób działania Donalda Tuska, który polega na pozorowaniu działania i odsuwaniu problemów na później w oczekiwaniu na jakąś posadę poza Polską, natomiast z konsekwencjami jego błędów i zaniechań zostaną obciążeni sami Polacy.

Świetnie opisują to maksymy – angielska – kicking the can down the road, lub francuska – après moi, le déluge.

Za te błędy będzie jednak trzeba bardzo słono zapłacić. **Mogą one kosztować Polskę straconą szansę na rozwój.**

System finansowania oświaty

System oświaty w Polsce jest zdecentralizowany. Większość zadań związanych z utrzymaniem szkół czy wypłacaniem wynagrodzeń nauczycielom pozostaje w gestii jednostek samorządu terytorialnego. Zadania oświatowe JST są finansowane z łącznych dochodów JST, w tym z subwencji oświatowej.

Obecnie MF proceduje projekt nowej ustawy o finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego, natomiast w zakresie finansowania oświaty ustawa nie przewiduje istotnych zmian. Ustawę zdają się popierać zwłaszcza duże metropolie, natomiast mniejsze samorządy obawiają się, że w nowym modelu niekoniecznie będą miały zapewnione odpowiednie dochody, żeby zrealizować wszystkie zadania, w tym oświatowe.

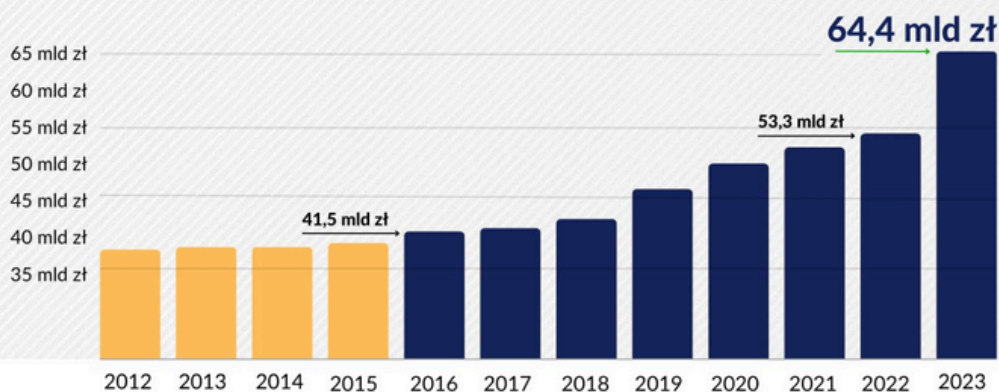
RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Ustawa jest też procedowana w ekspresowym tempie, ponieważ ma wejść w życie już od 1 stycznia 2025. Do konsultacji skierowano ją dopiero 15 lipca br. Prace nad nią są prowadzone równolegle z pracami nad budżetem na rok 2025, co niesie ze sobą dodatkowe ryzyko np. z powodu poprawek w parlamencie lub skierowania ustawy przez Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego. Prace nad tak ważnymi reformami nie powinny toczyć się w pośpiechu. Uzgodnienia i konsultacje powinny być odpowiednio wydłużone, ponieważ materia jest bardzo złożona, a potencjalne błędy mogą mieć katastrofalne konsekwencje dla możliwości realizacji przez JST podstawowych usług na rzecz obywateli.

Rekordowy wzrost subwencji oświatowej

2022 r. -> 2023 r. wzrost o 20,8%
+11,1 mld zł

2016-2023 wzrost o 59,6% (+24,1 mld zł)

4. Lewicowa ideologia w szkole

Ideologizacja szkoły

Kiedy 13 grudnia 2023 roku kierownictwo resortu edukacji narodowej objęły skrajnie lewicowe działaczki polityczne, stało się jasne, że polska oświata została poddana intensywnemu „marszowi przez instytucje”. Rewolucja, do której zagrzewa minister Barbara Nowacka wraz z Katarzyną Lubnauer i Joanną Muchą, nie jest niczym nowym. To w istocie późna fala kontrkulturowej wojny ideologicznej z gorącego roku 1968 i lat następnych.

Z deklaracji minister Nowackiej i jej współpracowniczek można wyczytać, że polska szkoła w wizji kierownictwa resortu ma się stać przestrzenią, w której będzie się formować uczniów przyjmujących przede wszystkim reprezentowaną przez nie lewicową ideologię.

Na to, co MEN już wprowadza w polskich szkołach i na to, co w nich pragnie wprowadzić, tylko z pewną czasową prolongatą, trzeba patrzeć z najwyższym niepokojem. Szkoła jest instytucją zbyt ważną dla przyszłości Polski, aby traktować jej nasilającą się lewicową ideologizację jako mało znaczący epizod.

Lekcje religii w szkole

Szczególnym celem rewolucji lewicowej jest likwidacja obecności lekcji religii w planach nauczania i siatkach godzin. Minister Nowacka nie ukrywa, że chciałaby jednym podpisem całkowicie wyrzucić religię ze szkół, jednak na obecnym etapie kierownictwo resortu nie decyduje się na takie radykalne działania.

Uznanie dla sfery sakralnej, uczulenie młodych ludzi na nią – to zjawisko biegunowo sprzeczne z lewicową opcją, dlatego kierownictwo MEN podejmuje kroki, mające przynieść efekt marginalizacji religii. Łączenie klas, religia tylko na pierwszych i ostatnich lekcjach, ograniczenie liczby godzin do jednej, nie wliczanie oceny z religii do średniej – te zabiegi mają służyć zniechęceniu uczniów i ich rodziców do korzystania z możliwości uczęszczania na lekcje religii w szkole, a w konsekwencji usunięciu przedmiotu z planów nauczania.

Usuwanie treści patriotycznych

Inną przeszkodą w przeszczepianiu agendy lewicowej do szkół jest szeroko rozumiana tradycja narodowa, religijna, społeczna. Dlatego pod płaszczykiem rzekomego „odchudzania” podstaw programowych (choć każdy, kto zna dobrze realia polskiej oświaty, wie, że w ciągu minionych dziesięcioleci wymagania programowe zostały znacznie ograniczone) wycięto z nich mnóstwo istotnych zagadnień, haseł programowych i lektur. Eliminowano głównie te treści, które kłóć się z lewicową agendą. Zmiany programowe wprowadzone przez rząd Donalda Tuska są szczególnie dobitnym dowodem ideologizacji oświaty.

Znamienne, że „odchudzanie” podstaw programowych oraz zdecydowane ograniczenie zadań domowych to decyzje spowodowane... wypowiedzią ucznia szkoły podstawowej podczas jednego ze spotkań wyborczych dzisiejszego premiera.

Aktywna promocja LGBT+ w szkołach i seksualizacja programu nauczania

Polska szkoła ma być w ujęciu lewicowego szefostwa resortu edukacji miejscem, w którym trzeba formować aktywistów ruchu LGBT+, o czym świadczy m.in. inicjatywa Katarzyny Kotuli, minister ds. równości. Chodzi o objęcie ministerialnym patronatem 4. Ogólnopolskiej edycji Rankingu Szkół Przyjaznych LGBTQ+. Według minister Kotuli „młodzież LGBT, [...] doświadczyła [w szkołach] przez ostatnie osiem lat dyskryminacji, języka nienawiści i przemocy”.

Kłamliwa teza, że rząd Prawa i Sprawiedliwości jakoby organizował nagonki na uczniów LGBT+, ma służyć do tego, aby w istocie wprowadzać do rzeczywistości szkolnej krzywdzącą nierówność – nadawać przywileje uczniom deklarującym przynależność do mniejszości seksualnych, a jednocześnie wywoływać atmosferę podejrzliwości wobec pozostałych. **To nie ma nic wspólnego ani z równością, ani z tolerancją.**

Ministerstwo Edukacji Narodowej wraz z Ministerstwem Zdrowia pracują usilnie nad tym, aby szerokim frontem wprowadzić do szkół edukację seksualną. Ponieważ nie ma powszechnego przyzwolenia społecznego na taką formę seksualizacji młodych ludzi, wpycha się edukację seksualną tylnymi drzwiami w ramach nowego przedmiotu ‘edukacja zdrowotna’, który pojawi się w siatce lekcyjnej od 1.09.2025 roku.

Trudno oprzeć się wrażeniu, że szczytne cele tego przedmiotu (zasady ochrony zdrowia, zdrowe żywienie, wiedza o zdrowiu psychicznym, profilaktyka zdrowotna itp.) służyć będą jako figowy listek dla edukacji seksualnej, wpisanej do zakresu materiału. Znika natomiast przedmiot Wychowanie do życia w rodzinie, ponieważ tradycyjne wartości rodzinne stoją w opozycji wobec progresywnych, lewicowych koncepcji związków międzyludzkich. Zapowiadając włączenie nowego przedmiotu do planów nauczania, szefostwo resortu oświaty nie wspomina o tym, że treści dotyczące szeroko rozumianych problemów zdrowotnych są od wielu lat realizowane w ramach programów różnych przedmiotów.

Sygnaliści jako “cudowna recepta”

Niepokoje napawa oficjalne wprowadzenie do rzeczywistości szkolnej tzw. sygnalistów, czyli osób (nauczycieli, uczniów i rodziców), których rola jest oczywista. Nie ulega wątpliwości, że przekazywanie informacji o przestępstwach, drastycznych, bulwersujących, niebezpiecznych dla zdrowia i życia wydarzeniach, mających miejsce w szkole i w jej otoczeniu, nie jest niczym nagannym, wręcz przeciwnie. Ale jest to obowiązek – moralny i prawny – każdej osoby, która z takimi przypadkami się zetknie. Natomiast funkcjonowanie „sygnalistów”, jak każdej tego typu instytucji, rodzi pokusę, aby wykorzystać te osoby do zwyczajnej inwigilacji. Donosicielstwo, szczególnie w szkole, budzi jak najgorsze skojarzenia.

Wyłączenie nadzoru nad wyborem dyrektorów

Innym niepokojącym projektem MEN jest **praktyczne pozbawienie kuratorów oświaty kontroli nad procesem wyłaniania dyrektorów szkół**. Jeśli stanie się tak, jak planuje kierownictwo resortu, że to władze samorządowe będą miały wyłączny i decydujący głos w tej sprawie (bo normą ma się stać powierzanie obowiązków zamiast rozpisywania konkursów na dyrektorów), to będziemy mieli do czynienia z obsadzaniem stanowisk dyrektorskich na podstawie politycznych sympatii, działań lokalnych koterii, a nie kompetencji kandydatów na szefów placówek oświatowych. To bardzo złe rozwiązanie, gdyż otwiera ono prostą drogę do upolitycznienia stanowisk dyrektorskich, a w konsekwencji samych szkół.

5. Zaniedbania w cyfryzacji edukacji

Rząd koalicji 13 grudnia w ciągu kilku miesięcy swoich rządów nie zrealizował wielu obietnic i inicjatyw związanych z edukacją (szczególnie w przedmiocie cyfryzacji i nowoczesnych technologii), co będzie skutkowało zmarnowaniem ogromnych szans na rozwój kolejnych pokoleń Polek i Polaków. Poniżej znajduje się szczegółowa analiza najważniejszych zaniedbań tego okresu.

Donald Tusk mówił w swoim pierwszym wywiadzie po powrocie z Brukseli, że najważniejsza jest dla niego nowoczesna edukacja. W praktyce mamy nowoczesną edukację w likwidacji. Pierwszą decyzją nowej władzy była likwidacja wszystkich zespołów w Ministerstwach Edukacji i Nauki, które za ten obszar odpowiadały. Od dyrektora po praktykanta.

W czasach rządu Mateusza Morawieckiego

Za rządów PO-PSL w latach 2007–2015

- Szkoły, które otrzymały laptopy kupione gimnazjalistom (I obietnica – 2008) – 0
 - Szkoły, które otrzymały laptopy kupione pierwszoklasistom (II obietnica – 2011) – 0
 - Szkoły, które otrzymały laptopy w ramach "Cyfrowej Szkoły" – 1,4%
 - Łączne wydatki na "Cyfrową Szkołę" – 60 mln zł (z obiecanego miliarda)
 - Szkoły podłączone do internetu (100 MB/s lub więcej) – 23%
 - Subwencja oświatowa – 40,4 mld zł (2015)
- Subwencja oświatowa – (projekt PiS) 76 miliardów złotych.
 - Łączne wydatki na nowoczesną edukację to blisko 5 miliardów złotych (do 11,2 miliarda jeśli liczyć budowę sieci szerokopasmowej):
 - Laboratoria Przyszłości – 1 mld złotych
 - Rządowy Fundusz "Polski Ład" – Program Inwestycji Strategicznych (ogółem na inwestycje w oświacie) – 9,5 miliardów złotych
 - Ogólnopolską Sieć Edukacyjną – 539 milionów złotych
 - Program Aktywna Tablica – 266 milionów złotych
 - Projekty "Zdalna Szkoła" – 367 milionów złotych
 - E-materiały edukacyjne – 300 milionów złotych
 - Szkolenia nauczycieli – 100 milionów złotych
 - Program "Cyfrowa Gmina" – 1 miliard złotych
 - Wsparcie dzieci w pieczy zastępczej w okresie pandemii – 130 milionów złotych
 - Dofinansowanie zakupu przez nauczycieli sprzętu do nauki zdalnej – 271 milionów złotych

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Problemy edukacja.gov.pl

Portal edukacji i nauki

Portal edukacja.gov.pl miał być centralnym punktem cyfrowego ekosystemu edukacji w Polsce, oferującym spójny dostęp do usług edukacyjnych, testów predyspozycji i kompetencji, a także łączącym system oświaty z uczelniami wyższymi. Na portalu miały znajdować się indywidualne konta edukacyjne, które zapewniłoby uczniom i studentom dostęp do ich dokumentacji edukacyjnej, wyników testów oraz rekomendacji dotyczących ścieżek edukacyjnych.

W konsultacjach dotyczących portalu wzięło udział ponad 100 tysięcy osób, w tym nauczyciele, rodzice, uczniowie, dyrektorzy szkół, pracownicy kuratoriów, nauczyciele akademicy oraz pracownicy organów prowadzących szkoły. **Projekt miał na celu zintegrowanie rozproszonych systemów edukacyjnych i ułatwienie dostępu do kluczowych usług, co było odpowiedzią na zdiagnozowane potrzeby społeczne.** Niestety, realizacja projektu została wstrzymana, a cała praca włożona w konsultacje i budowę portalu została zmarnowana.

Oznaczało to nie tylko stratę ogromnej ilości zasobów i czasu, ale także zawiedzenie oczekiwań tysięcy osób, które liczyły na realną poprawę jakości edukacji w Polsce, ponieważ obecne władze pomimo zamknięcia projektu bez uzasadnienia (rzekoma rozrzutność) nie potrafiły zaproponować systemowej alternatywy dla portalu, którego istnienie i funkcjonowanie obwarowane jest przepisami prawa oświatowego (art. 44b. ustawy Prawo Oświatowe).

Nierealizowanie ustawowego obowiązku

Portal edukacja.gov.pl miał spełniać ustawowy obowiązek stworzenia zintegrowanego systemu edukacyjnego w Polsce. **Jego celem było nie tylko scentralizowanie usług edukacyjnych, ale również umożliwienie przeprowadzania testów predyspozycji i kompetencji oraz docelowe wdrożenie centralnej rekrutacji edukacyjnej.** Na portalu już istniały takie funkcjonalności jak wyszukiwarka szkół i ofert edukacyjnych, które miały ułatwiać uczniom i rodzicom podejmowanie decyzji edukacyjnych.

Brak realizacji tego projektu spowodował, że wszystkie te narzędzia zostały roztrwonione, a potencjalne korzyści, jakie niosła cyfryzacja systemu edukacji, zostały zaprzepaszczone. System ten miał integrować usługi i procesy, które były wcześniej rozproszone po różnych, często niespójnych systemach. Brak kontynuacji tego projektu oznaczał, że polski system edukacji pozostał przestarzały, niewydajny i niespójny, a uczniowie i ich rodziny nie uzyskali dostępu do narzędzi, które mogłyby znacząco ułatwić im funkcjonowanie w systemie oświaty. **Koalicja 13 grudnia pozbawia systemowo scentralizowaną polską szkołę korzyści związanych z niniejszą centralizacją.**

Laptopy już nie dla uczniów

Program dostarczania laptopów uczniom klas IV, które miały, był jednym z najważniejszych inicjatyw rządu PO mających na celu unowocześnienie polskiej edukacji. W 2008 roku zapowiedziano dostarczenie laptopów dla gimnazjalistów, a z kolei w 2011 rząd Platformy Obywatelskiej obiecał sprzęt dla pierwszoklasistów. Obietnice te jednak nigdy nie zostały zrealizowane, a żadna szkoła nie otrzymała zapowiedzianego sprzętu.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Program „Cyfrowa Szkoła”, który miał być kolejnym krokiem w kierunku unowocześnienia edukacji, objął jedynie 14% szkół, a z obiecanego 1 mld zł na jego realizację przeznaczono zaledwie 60 mln zł. **Brak sprzętu znacząco ograniczył możliwość rozwoju kompetencji cyfrowych wśród polskich uczniów, szczególnie w dobie rosnącego znaczenia technologii w edukacji.** Dzieci zostały pozbawione narzędzi, które mogłyby wspierać ich naukę, rozwijać umiejętności i przygotować do przyszłości w coraz bardziej cyfrowym świecie. Należy zauważyć, że program (podobnie jak program Laboratoria Przyszłości) należał do najnowocześniejszych tego typu programów na świecie. Kryterium oceny takiego stanu rzeczy jest obiektywne. Wielu współczesnych ekonomistów, w tym laureatów nagrody nobla, podkreśla szczególną wagę inwestycji w edukację – w tym w szczególności tych infrastrukturalnych – jako klucz do sukcesu gospodarek narodowych. W sposób szczególny dotyczą tego pracę nad sławnym modelem Galora i Zeiry.

Stracona szansa na bycie pionierem w cyfryzacji edukacji

Polska miała ogromny potencjał, aby stać się liderem w cyfryzacji edukacji na skalę europejską, jednak brak realizacji kluczowych projektów spowodował, że krajowy rynek został przejęty przez zagraniczne firmy. **Inwestowanie w lokalne innowacje i wspieranie krajowych rozwiązań technologicznych mogło zbudować silną bazę dla polskiej edukacji cyfrowej, ale zamiast tego rząd oddał pole zagranicznym podmiotom, które zaczęły dominować w kluczowych obszarach rynku edukacyjnego.**

CTC planowało stworzenie zintegrowanego systemu, który miałby na celu zlikwidowanie barier pomiędzy edukacją podstawową, średnią i wyższą, a także zapewnienie spójności i przewidywalności systemu edukacyjnego. Brak konsekwencji w realizacji tych planów spowodował, że Polska nie tylko straciła szansę na stanie się pionierem cyfryzacji edukacji, ale także na rozwój własnych, narodowych technologii edukacyjnych. Skutkiem tego jest zwiększona zależność od zagranicznych rozwiązań i brak kontroli nad kluczowymi procesami edukacyjnymi.

Chaos administracyjny

Likwidacja departamentu i powołanie nowego (departament CTC zlikwidowany, a od sierpnia znowu powstał podobny departament).

Likwidacja Departamentu Cyfrowej Transformacji Edukacji (CTC) i późniejsze powołanie nowego, podobnego departamentu (DIR), **wprowadza chaos organizacyjny w strukturach rządowych.**

CTC było odpowiedzialne za koordynację działań cyfryzacyjnych w edukacji, prowadzenie konsultacji społecznych i realizację kluczowych projektów. Jego likwidacja oznaczała przerwanie pracy nad wieloma istotnymi inicjatywami, co spowodowało opóźnienia i dezorganizację.

Powołanie nowego departamentu kilka miesięcy później jest próbą naprawienia błędu, ale brak spójności i ciągłości w działaniach spowodował zamieszanie, utrudniając realizację planów cyfryzacji. **Zamiast kontynuować rozpoczęte projekty, rząd zmarnował cenny czas na reorganizację, co negatywnie wpłynęło na tempo i skuteczność działań cyfryzacyjnych w polskiej edukacji – w tym wykonaniu działań z obszaru Krajowego Planu Odbudowy.**

Zmarnowane miesiące pracy CTC

Jednym z pierwszych działań nowego rządu było zlikwidowanie wszystkich zespołów odpowiedzialnych za cyfryzację edukacji w Ministerstwie Edukacji i Nauki, w tym kluczowej jednostki jaką był Departament Centrum Transformacji Cyfrowej (CTC). CTC odpowiadało za szeroko zakrojone działania na rzecz unowocześnienia polskiego systemu edukacji i nauki, prowadząc konsultacje społeczne oraz realizując liczne projekty cyfryzacyjne.

Centrum Transformacji Cyfrowej przeprowadziło największe w historii konsultacje w obszarze cyfryzacji edukacji i nauki, angażując prawie 100 tysięcy osób: uczniów, nauczycieli, rodziców, dyrektorów szkół, a także studentów i pracowników akademickich. Konsultacje te miały na celu dostosowanie działań do realnych potrzeb uczestników systemu edukacyjnego, a wyniki wskazywały na konieczność stworzenia zintegrowanego ekosystemu cyfrowego, który obejmowałby wszystkie etapy edukacji, od szkoły podstawowej po naukę na poziomie akademickim celem stworzenia kompleksowego i kompleksowo odpowiadającego na potrzeby edukacji szkolnej oraz akademickiej portalu edukacja.gov.pl. Mimo olbrzymiego zaangażowania i przygotowanych planów, po zmianie władzy prace nad cyfryzacją zostały przerwane, co skutkowało zmarnowaniem cennych miesięcy pracy i zasobów.

Konsultowanie od nowa dokumentu, który już był konsultowany

Polityka Cyfrowej Transformacji Edukacji (PCTE) była dokumentem opracowanym na podstawie szeroko zakrojonych konsultacji z udziałem tysięcy ekspertów, nauczycieli, uczniów i innych interesariuszy. Dokument ten zyskał pozytywne opinie, w tym aprobatę UNICEF, który wspierał prace nad jego wdrożeniem. Był to kluczowy dokument strategiczny, który miał wyznaczać kierunki cyfryzacji edukacji w Polsce.

Nowy rząd zdecydował się jednak na ponowne konsultacje, co tylko opóźniło wdrażanie strategii cyfryzacji. Była to niepotrzebna strata czasu, która spowodowała, że kluczowe projekty utknęły w miejscu, zamiast być realizowane zgodnie z harmonogramem. Takie działania podważają zaufanie do instytucji rządowych i pokazują brak spójności w podejmowaniu strategicznych decyzji. Dokument Polityka Transformacji Cyfryzacji Edukacji był gotowy przed zaprzysiężeniem aktualnego rządu!

Skonsultowany i dokładnie opracowany!

Rezygnacja z idei połączenia edukacyjnych i naukowych systemów – mniej wygody dla obywatela

Jednym z celów portalu edukacja.gov.pl było połączenie systemów edukacyjnych i naukowych w spójny ekosystem, który umożliwiłby łatwy dostęp do usług na wszystkich poziomach edukacji. Portal miał pełnić rolę łącznika między szkołami, uczelniami i instytucjami badawczymi, zapewniając spersonalizowane rekomendacje edukacyjne i ułatwiając procesy rekrutacyjne.

Rezygnacja z tej idei oznaczała, że uczniowie, studenci i pracownicy akademicy muszą korzystać z rozproszonych, niespójnych systemów, co utrudnia zarządzanie ścieżką edukacyjną i kariery naukowej. **Zamiast tworzyć jedną, centralną platformę, która uprościłaby korzystanie z usług edukacyjnych, pozostawiono rozproszony i trudny do zarządzania system, który nie spełnia potrzeb użytkowników.**

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

Warto zauważyć, że likwidacja już funkcjonującego portalu edukacja.gov.pl to nie tylko bezcelowe zmniejszenie wygody obywateli. To przede wszystkim realne straty w przyszłości dla polskiej gospodarki. Za pośrednictwem portalu planowane było umożliwienie powszechnej realizacji testów predyspozycji i kompetencji uczniów we współpracy z nauczycielami i rodzicami. **Rodzice i nauczyciele stracili szansę na efektywne kierunkowanie młodego pokolenia w stronę ich talentów. To realnie przekłada się będzie w przyszłości na setki tysięcy mniej inżynierów, lekarzy, architektów oraz kluczowych specjalistów, których talent nie zostanie nigdy odkryty.**

Laboratoria Przyszłości oraz Wirtualne Laboratoria Przyszłości

Laboratoria
Przyszłości

Największa w historii inwestycja w nowoczesną edukację

Pomoc dydaktyczne najnowszej generacji dla wszystkich uczniów. Drukarki 3D, mikrokontrolery, roboty, sprzęt do nagrań w każdej szkole.

Rozwijamy talenty i praktyczne umiejętności uczniów!

Szkoła Przyszłości – JUŻ DZIŚ!

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Rząd koalicji 13 grudnia nie kontynuuje sztandarowego programu Laboratoria Przyszłości, która był skokiem w przyszłość i prawdziwie inkluzywną rewolucją w polskich szkołach. Dzięki niemu praktycznie każda szkoła podstawowa w Polsce (ponad 99% szkół) otrzymała nowoczesny sprzęt taki jak drukarki 3D czy mikrokontrolery. Uczniowie i szkoły były zainteresowane rozwijaniem programu, a ów sam pozytywnie opiniowany przez środowiska eksperckie (jak np. fundacja EdTech Poland). **Rząd Prawa i Sprawiedliwości w założeniach budżetowych miał przygotowane rozszerzenie programu również na szkoły ponadpodstawowe.**

Ponadto zespół cyfrowy Instytutu Badań Edukacyjnych przygotowywał program „Wirtualnych Laboratoriów Przyszłości”, którego celem było umożliwienie szkołom na terenie całego kraju dostępu do superkomputerów z poziomu komputera szkolnego. Dzięki temu uczniowie w każdej polskiej szkole mieliby możliwość wykorzystywania ponadprzeciętnej mocy obliczeniowej do efektywnego wykorzystywania programów graficznych lub analitycznych.

W konsekwencji działań rządu nie ma ani sprzętu, ani oprogramowania.

Zmarnowane pieniądze (ok. 40 milionów)

W wyniku niekompetencji i braku skutecznego zarządzania **zmarnowano około 40 milionów złotych**. Środki te mogły zostać wykorzystane na wdrożenie nowoczesnych narzędzi, zakup sprzętu, szkolenia nauczycieli oraz rozwój innowacyjnych rozwiązań wspierających polski system edukacyjny. Pieniądze, które były już wydane (w budżecie zaplanowane były kolejne) zgodnie z harmonogramem i oczekiwaniami 100 tysięcy osób biorących udział w konsultacjach. **Rząd 13 XII sprawił, że gotowe fundamenty, funkcjonalności i infrastruktura, które warte były 40 milionów kurczą się gdzieś w szufladzie MEN.** Zmarnowane fundusze są przykładem na to, jak brak wizji i konsekwencji w działaniach rządu może prowadzić do marnotrawstwa publicznych pieniędzy i zniweczenia szans na rozwój. Inwestycje te mogłyby przynieść realne korzyści polskiej edukacji, poprawić jakość nauczania i przygotować uczniów na wyzwania przyszłości, ale zamiast tego zostały roztrwonione na nieskuteczne działania i nieprzemysłane decyzje.

Inicjatywy zaprzepaszczone przez rząd Tuska

Inicjatywy (których już nie ma lub nie są rozwijane):

- **Mobilne Laboratoria Przyszłości** - warsztaty z nowoczesnym sprzętem edukacyjnym.
- **Gry w edukacji** - integracja gier edukacyjnych w proces dydaktyczny.
- **Programy "Atomy Wiedzy" i "Liga Robotów"** - rozwijanie kompetencji przyszłości.
- **Wirtualne Laboratoria Przyszłości** - nowy projekt rozwijający zdalną naukę.
- Wprowadzenie przedmiotu biznes i zarządzanie do szkół od 1 września 2023 r.
- Szkolenia i warsztaty w CERN dla 32 nauczycieli w ramach programu "Atomy Wiedzy".

To efekt wielu zaniedbań i nierealizowania zapowiedzi z kampanii wyborczej. **Sprawę zdrowia Polaków w swoim exposé Donald Tusk właściwie pominął.** Zamiast o przepisie na likwidację kolejek i poprawę standardu opieki, usłyszeliśmy ogólniki odnoszące się do aborcji, in-vitro i tabletek wczesnoporonnych. Symbolem bałaganu w zdrowiu jest powołanie konsultanta krajowego w dziedzinie psychoterapii i natychmiastowe odwołanie go po 2 dniach z informacją, że został źle powołany.

Wciąż nie został uruchomiony program eRejestracji, który był właściwie gotowy pod koniec rządów PiS. To rozwiązanie, którego pilotaż był już w zaawansowanej fazie, mogłoby znacząco wpłynąć na skrócenie kolejek do lekarzy.

Nie udało się także zrealizować zapowiedzi likwidacji limitów w lecznictwie szpitalnym. Z projektu rozporządzenia wiemy także, że spadnie liczba miejsc na studiach lekarskich – to krok, który zapewne nie wpłynie pozytywnie na długość kolejek.

W tym czasie MZ zajmował się przede wszystkim tematami o charakterze światopoglądowym, a najwięcej czasu wydawała się zajmować sprawa tabletki “dzień po”. Także i w tej dziedzinie rząd odnotował porażkę, bo do programu tabletki “dzień po” bez recepty zaangażowało się ok. 500 na blisko 12 tysięcy działających placówek, czyli ok. 4% aptek.

Bałagan z podstawami programowymi w szkołach i błędne decyzje o pracach domowych

Ostatnie zmiany w edukacji wprowadzone przez Koalicję 13 grudnia są chaotyczne, pozbawione wizji i dialogu ze społeczeństwem, co budzi zrozumiące powszechne oburzenie. W ciągu roku szkolnego narzucono istotne zmiany, które spowodowały totalny bałagan w arkuszach organizacyjnych, a zakaz zadawania prac domowych brutalnie ingeruje w autonomię pracy nauczycieli. **Odebrano nauczycielom prawo do wyboru metod dydaktycznych, co jest jawnym podważaniem ich kompetencji i ogranicza możliwość realizacji celów edukacyjnych zgodnie z potrzebami uczniów.**

Wprowadzony zakaz zadawania prac domowych wywołał masowy sprzeciw – ponad połowa Polaków jest przeciwna tym działaniom, widząc w nich jedynie próbę centralizacji i kontrolowania edukacji. Obietnice wyborcze dotyczące szerokiej oferty darmowych zajęć pozalekcyjnych okazały się pustymi deklaracjami, a redukcja podstawy programowej ideologiczną manipulacją, która niszczy spójność edukacji.

Biznes i zarządzanie – nowy przedmiot

Przedmiot Biznes i Zarządzanie wszedł do programu nauczania polskich szkół ponadpodstawowych od 1 września 2023 roku, obejmując swym zasięgiem liczbę 532 000 uczniów na poziomie podstawowym. Należy również pamiętać, iż w części szkół powstały już klasy z rozszerzeniem przedmiotu i można z niego zdawać maturę już za 4 lata.

W trakcie zajęć uczniowie nie tylko zdobywają wiedzę teoretyczną, ale przede wszystkim rozwijają kluczowe kompetencje przyszłości. Współpraca, komunikacja, kreatywność oraz umiejętność innowacyjnego podejścia do gospodarczych i społecznych wyzwań stają się integralną częścią ich edukacji. Dodatkowo, przedmiot ten koncentruje się na kształtowaniu postaw przedsiębiorczych poprzez rozwijanie umiejętności finansowych, promowanie oszczędzania oraz pogłębianie wiedzy na temat realnych mechanizmów gospodarczych.

Zgodnie z podstawą programową, metody nauczania w ramach biznesu i zarządzania opierają się na praktycznym podejściu. Realizacja zadań poprzez projekty zespołowe stawia uczniów w sytuacjach, które odtwarzają realne wyzwania biznesowe. Wykorzystanie case studies umożliwia praktyczne zapoznanie się z działalnością różnych firm i ich strategiami.

Symulacje biznesowe i inwestycyjne pozwalają na eksperymentowanie z decyzjami biznesowymi w bezpiecznym środowisku. Dodatkowo, wizyty studyjne u lokalnych przedsiębiorców umożliwiają bezpośredni kontakt z praktyką biznesową, a elementy grywalizacji dodają interaktywności i motywują do zaangażowania.

Proces tworzenia podstawy programowej z przedmiotu Biznes i Zarządzanie był owocem wieloetapowych konsultacji, w których uczestniczyło szerokie spektrum środowiska szkolnego oraz przedstawiciele biznesu, lokalnych przedsiębiorców, edukatorów i organizacji pozarządowych. W pierwszym etapie podstawowe założenia nowego przedmiotu zostały wypracowane w dialogu z uczniami, nauczycielami oraz praktykami biznesu.

Przedmiot Biznes i Zarządzanie był konsultowany przez kilka tysięcy osób w procesie przygotowań przedmiotu.

Podsumowanie zaniedbań w edukacji cyfrowej

Zmarnowane szanse obecnego rządu w dziedzinie edukacji cyfrowej są dowodem na brak konsekwencji i strategicznego podejścia do cyfryzacji edukacji w Polsce. Zaniedbania te nie tylko zatrzymały postęp, ale również negatywnie wpłynęły na uczniów, nauczycieli i całe społeczeństwo, które straciło dostęp do nowoczesnych rozwiązań i narzędzi wspierających edukację na miarę XXI wieku. Deklaracje dotyczące szkoły nowoczesnej i stawiającej na kompetencje przyszłości były tylko pustymi obietnicami wyborczymi. Tutaj poprzeczka wisiała bardzo nisko – wystarczyło kontynuować działania poprzedników, które były gotowe, drobiazgowo przygotowane od strony legislacyjnej – miały również zabezpieczone finansowanie, a także wielokrotnie przechodziły kontrole chociażby Najwyższej Izby Kontroli nie powodując zastrzeżeń. Otrzymaliśmy jednak destrukcję dobrze funkcjonującego mechanizmu bez żadnej propozycji alternatywy.

6. UCZNIOWIE Z UKRAINY W POLSKICH SZKOŁACH OD 1 WRZEŚNIA 2024 R.

Od 1 września 2024 roku uczniowie migrantów w tym z Ukrainy rozpoczęli obowiązkową naukę w polskich szkołach. Wiąże się to z następującymi skutkami:

1. Zatrudniony będzie asystent międzykulturowy, który obejmie opieką uczniów niebędących obywatelami polskimi.
2. Asystent międzykulturowy będzie zapewniał pomoc uczniom z zagranicy w kontaktach ze środowiskiem szkolnym, a także współdziałał z ich rodzicami oraz ze szkołą. Asystent międzykulturowy nie będzie miał statusu nauczyciela, będzie więc pracownikiem niepedagogicznym. W przypadku szkół samorządowych asystent będzie miał tym samym status pracownika samorządowego.

Źródło:

Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowego zakresu danych dziedzinowych gromadzonych w systemie informacji oświatowej oraz terminów przekazywania niektórych danych do bazy danych systemu informacji oświatowej (z 24 lipca 2024 r.)

3. Nie będzie obowiązku zatrudniania asystenta międzykulturowego w przedszkolu i dla uczniów odbywających roczne przygotowanie przedszkolne w szkołach.

Środki finansowe pochodzić będą ze środków Funduszu Pomocy i zostaną przekazane do Samorządów z przeznaczeniem na realizację dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy (podstawa prawna: ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw – podpisana przez Prezydenta RP w dniu 23 stycznia 2023 r.)

Szczegóły dotyczące finansowania stanowiska asystenta międzykulturowego i uczniów migrantów w polskich szkołach

Jednostki samorządu terytorialnego będą nadal otrzymywać wsparcie finansowe ze środków Funduszu Pomocy z przeznaczeniem na realizację dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy. Dla migrantów z innych państw asystenta będą musiały samorządy terytorialne opłacić z własnych środków.

Ministerstwo Edukacji Narodowej wspólnie z Ministerstwem Finansów i stroną samorządową reprezentowaną przez Zespół do spraw Edukacji, Kultury i Sportu KWRiST opracowało nowy sposób podziału środków. Szczegółowe zasady zostały określone w dokumencie pn. „Sposób podziału w roku 2024 środków Funduszu Pomocy na dodatkowe zadania oświatowe, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa”.

Ogólne zasady podziału środków, które były obowiązujące w roku 2023, zostały utrzymane.

Analogicznie do roku ubiegłego:

- środki będą naliczane na podstawie danych wykazanych w systemie informacji oświatowej (dalej SIO), o którym mowa w ustawie z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2597), bez konieczności składania wniosków,
- liczebność przeliczana odpowiednimi wagami algorytmu, określonymi w załączniku do rozporządzeń w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w danym roku, będzie ustalana w sposób średniomiesięczny,
- utrzymane zostaną zasady naliczania podwyższonej kwoty na dofinansowanie dzieci w wychowaniu przedszkolnym, z uwzględnieniem waloryzacji,
- środki będą przekazywane do samorządów co miesiąc.

W podziale nie będą uwzględnione dzieci i uczniowie, na których naliczono część oświatową subwencji ogólnej na rok 2024, np. z powodu braku wykazania w SIO właściwego kraju pochodzenia na 30.09.2023 r.

PRZEGLĄD REALIZACJI OBIETNIC NA TEMAT **STANU REALIZACJI OBIETNIC** **Koalicja Obywatelska**

● **PODNIESIEMY WYNAGRODZENIA NAUCZYCIELI O CO NAJMNIJ 30%**

Nie mniej niż 1500 zł brutto podwyżki dla nauczyciela. Wprowadzimy stały system automatycznej rewaloryzacji. Przywrócimy autonomię i prestiż zawodu nauczyciela – mniej biurokracji, większa niezależność w doborze lektur, rozszerzaniu tematów.

Status: Częściowo zrealizowane

W budżecie na 2024 rok faktycznie zabezpieczono dodatkowe środki na wynagrodzenia nauczycieli, choć znaczną część tej kwoty zaplanował już rząd Zjednoczonej Prawicy. Podwyżki o 30% (33% dla nauczycieli początkujących) odnoszą się ponadto do tzw. wynagrodzenia średniego, które uwzględnia już wszystkie dodatki i odprawy, a nie – jak obiecywał Donald Tusk – wynagrodzenia zasadniczego. Ta zmiana oznacza, że np. w przypadku nauczycieli mianowanych wynagrodzenie zasadnicze wzrosło tylko o 1167 złotych – znacznie mniej od obiecanych 1500 zł. Po pozostałych częściach obietnicy (mechanizm automatycznej waloryzacji, mniej biurokracji, większa autonomia) – ani śladu. Wręcz przeciwnie – zakazując nauczycielom zadawania lub oceniania prac domowych, Minister Nowacka naruszyła autonomię nauczycieli.

● **W CIĄGU PIERWSZYCH 100 DNI ROZPOCZNIEMY PROCES PRZECHODZENIA POLSKIEJ EDUKACJI NA SYSTEM I ZMIANOWY**

Od 1 września 2025 wszystkie polskie szkoły podstawowe będą działały w takim systemie.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo nie przedstawiło żadnych programów ani projektów aktów prawnych w zakresie przejścia na system jednozmianowy. W odpowiedzi na interpelację poselską, Wiceminister Paulina Piechna-Więckiewicz wspomniała jedynie o “pracach analitycznych” prowadzonych w Ministerstwie.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

ZLIKWIDUJEMY PRACE DOMOWE W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH

Wprowadzimy szeroką ofertę bezpłatnych zajęć pozalekcyjnych w szkole. Przeznaczmy dodatkowe pieniądze na zajęcia rozwijające zdolności uczniów i wyrównujące szanse, sport, rozwijanie zainteresowań. Zapewnimy pomoc w szkole zamiast korepetycji w domu.

Status: Częściowo zrealizowane

22 marca 2024 r. Minister Nowacka podpisała rozporządzenie, zakazujące zadawania dzieciom w klasach I-III prac domowych (z wyjątkiem tzw. małej motoryki), a w klasach IV-VIII - czyniące prace domowe nieobowiązkowymi. Choć środowisko ekspertów krytykowało zakaz, wiele organizacji twierdzi, że rozporządzenie narusza ustawową autonomię nauczyciela, a wdrożenie reformy było chaotyczne i dezorganizujące, można stwierdzić, że likwidacja prac domowych w szkołach podstawowych w dużej mierze została zrealizowana. Jednak żaden z pozostałych komponentów obietnicy (np. dodatkowe pieniądze na zajęcia rozwijające zdolności uczniów) się nie zmaterializował, a Ministerstwo nie ogłosiło żadnych planów w tym zakresie.

ODPOLITYCZNIAMY SZKOŁY

Natychmiast wycofamy przedmiot HiT. Wprowadzimy praktyczne, a nie ideologiczne podstawy programowe i podręczniki, tworzone i zatwierdzone przez ekspertów i nauczycieli praktyków w Komisji Edukacji Narodowej, a nie przez polityków.

Status: W niewielkim stopniu zrealizowane

O ile faktycznie od roku szkolnego 2024/2025 rozpoczynające naukę w szkołach ponadpodstawowych roczniki nie będą się już uczyć Historii i Teraźniejszości, to mający zastąpić HiT przedmiot Edukacja Obywatelska nie został przygotowany na czas, przez co uczniowie mają w tym obszarze roczną przerwę w nauce, a nauczyciele tracą godziny. O ile MEN deklaruje rozpoczęcie prac nad "Dużą reformą programową", która ma wejść w życie w 2026, to do dziś nie znamy żadnych założeń ani tym bardziej efektów tych prac. W innych obszarach "odpolitycznienia" również brak konkretnych rozwiązań.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

UWOLNIMY NASZE DZIECI OD CIĘŻKICH PLECAKÓW

W każdej szkole postawimy indywidualne szafki dla dzieci, a każdy podręcznik będzie miał wersję elektroniczną.

Status: Niezrealizowane.

Dotychczas Ministerstwo nie przedstawiło żadnych założeń programów inwestycyjnych ani regulacji pozwalających osiągnąć cel stawiania indywidualnych szafek dla dzieci. Wiceminister Katarzyna Lubnauer w odpowiedzi na interpelację poselską wskazała, że w zakresie cyfrowych podręczników planowanym działaniem jest tylko zapewnienie wszystkim podręcznikom cyfrowych odwzorowań (czyli nieinteraktywnych skanów papierowych podręczników), który to obowiązek istnieje dla nowych podręczników już od 4 lat. O w pełni elektronicznych podręcznikach (czyli interaktywnych i dostosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami) nie ma żadnych informacji.

OCENA Z RELIGII ZOSTANIE WYKREŚLONA ZE ŚWIADECTW SZKOLNYCH.

Status: Zrealizowane

Rozporządzeniem z marca 2024 r. Minister Nowacka zakazała wliczania oceny z religii do średniej ocen, choć pozostała ona na świadectwach. Według części komentatorów realizacja tego zobowiązania ma charakter dyskryminacyjny i jest lekceważeniem wysiłku uczniów uczestniczących w lekcji religii lub etyki.

RELIGIA W SZKOŁACH TYLKO NA PIERWSZEJ LUB OSTATNIEJ LEKCJI.

Status: Niezrealizowane.

Choć Minister Nowacka zapowiedziała liczne ograniczenia w nauczaniu religii w szkołach, ta konkretna zapowiedź nie doczekała się realizacji ani nawet projektu. Do dziś dyrektorzy szkół mają pełną swobodę kształtowania siatki zajęć.

Lewica

● SZKOŁA MUSI BYĆ WOLNA OD INDOKTRYNACJI

Podstawy programowe będą współtworzone i zatwierdzone przez zespoły specjalistów wskazanych przez oświatowe związki zawodowe i uczelnie publiczne. MEN i kuratoria oświaty zajmą się prawdziwymi problemami szkół, a nie sumieniami czy wyglądem uczniów.

Status: Niezrealizowane.

O ile MEN deklaruje rozpoczęcie prac nad "Dużą reformą programową", która ma wejść w życie w 2026, to do dziś nie znamy żadnych założeń ani tym bardziej efektów tych prac. Żadna dotychczasowa zmiana podstawy programowej nie była "współtworzona i zatwierdzana" przez zespoły specjalistów wskazanych przez oświatowe związki zawodowe i uczelnie publiczne. Następuję ideologizacja szkół w kierunku lewicowym.

● BEZPŁATNE OBIADY DLA UCZNIÓW

Żadne dziecko nie powinno chodzić do szkoły głodne. Zagwarantujemy wszystkim uczniom szkół podstawowych bezpłatny, ciepły, pełnowartościowy obiad, z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb żywieniowych.

Status: Niezrealizowane.

Brak realizacji obietnicy. Od 2022 r. obowiązuje przepis art. 106a ust. 1 ustawy prawo oświatowe gwarantujący jeden bezpłatny posiłek dla uczniów szkół podstawowych. Przepis obowiązuje od roku szkolnego 22/23. Program "Posiłek w Szkole i w Domu", zakładający remonty stołówek oraz darmowe posiłki dla dzieci z uboższych rodzin funkcjonuje od 2019 r.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

● KSZTAŁCENIE ZAWODOWE PRZYSZŁOŚCI

Dowartościmy szkoły branżowe i technika, uaktualniając podręczniki oraz zapewniając sprzęt, narzędzia, maszyny i oprogramowanie odpowiadające współczesnym potrzebom. Kadry zapewnimy stałą możliwość szkoleń, by była przygotowana do nauczania zgodnie z aktualnymi wymaganiami zawodowymi. Osoby odbywające praktyki w ramach nauki zawodu będą otrzymywać wynagrodzenie. Szkoły branżowe podejmą współpracę ze związkami zawodowymi.

Status: Nieweryfikowalne.

Wysokość wynagrodzenia dla pracowników młodocianych reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z 28 maja 1996 r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych, także postulat Lewicy odnosi się do czegoś co zostało już uregulowane znacznie wcześniej. To samo dotyczy szkoleń czy współpracy ze związkami zawodowymi. Jeżeli zaś ten postulat polegał na doinwestowaniu szkół względem stanu obecnego to żaden program inwestycyjny nie został przygotowany przez MEN.

● BEZPŁATNE PRZEJAZDY DLA UCZNIÓW

Wprowadzimy bezpłatne przejazdy komunikacją lokalną dla uczniów. W czasie ferii zimowych i wakacji uczniowie będą mogli korzystać z bezpłatnych przejazdów transportem publicznym w całej Polsce.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo nie przekazało żadnych informacji o rozpoczęciu prac w tym zakresie. Odpłatność przejazdów transportem publicznym leży w gestii samorządów, które także (poza pojedynczymi przypadkami) nie zadeklarowały wprowadzenia bezpłatnych biletów dla uczniów.

Trzecia Droga – Polska 2050

● BIEGŁY ANGIELSKI PO PODSTAWÓWCE

Po szkole podstawowej dzieci będą porozumiewały się językiem angielskim w stopniu komunikatywnym – bez korepetycji!

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie.

● POSŁUGIWANIE SIĘ KOMPETENCJAMI PRZYSZŁOŚCI

Komunikacja, praca zespołowa, krytyczne myślenie i kreatywność: każdy uczeń opuści szkołę wyposażony w te umiejętności.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie. Na tym polu obserwujemy znaczący regres przez fakt anulowania programów takich jak "Laboratoria Przyszłości"

● RZETELNA EDUKACJA EKOLOGICZNA I KLIMATYCZNA

Pogłębiona wiedza i świadomość kluczowych wyzwań, z którymi mierzyć będą się przyszłe pokolenia.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie wprowadziło stosownych zmian w przedmiocie podstawy programowej, które konsytuowałyby poszerzone aspekty edukacji ekologicznej czy klimatycznej.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

● CIEPŁY POSIŁEK DLA KAŻDEGO DZIECKA

Zobowiązemy szkoły do zapewnienia ciepłego posiłku dla każdego ucznia – zapewnimy im środki na realizację tego zadania.

Status: Niezrealizowane.

Brak zapewnienia stosownych środków w budżecie, a także propozycji legislacyjnych zmierzających do wcielenia postulatu w życie. Jest to jedna z najczęściej przytaczanych niezrealizowanych obietnic obecnego rządu. Również w budżecie na 2025 r. nie zostały przewidziane na ten cel szczególne środki. Od 2022 r. obowiązuje przepis art. 106a ust. 1 ustawy prawo oświatowe gwarantujący jeden bezpłatny posiłek dla uczniów szkół podstawowych. Przepis obowiązuje od roku szkolnego 22/23. Program "Posiłek w Szkole i w Domu", zakładający remonty stołówek oraz darmowe posiłki dla dzieci z uboższych rodzin funkcjonuje od 2019 r.

● WIĘKSZA AUTONOMIA

Zapewnimy nauczycielowi większą swobodę doboru metod, środków, jak i treści nauczania.

Status: Niezrealizowane.

Obecnie art. 12 ustawy – Karta Nauczyciela daje nauczycielom swobodę doboru metod nauczania i wychowania. Ministerstwo nie przedstawiło żadnych planów zwiększenia zakresu autonomii nauczyciela. Wręcz przeciwnie – wprowadzony częściowy zakaz zadawania prac domowych znacznie zmniejsza decyzyjność nauczycieli.

● SZYBSZA ŚCIEŻKA AWANSU ZAWODOWEGO

Zmodyfikowana, krótsza ścieżka awansu, która wymagać będzie mniej dokumentacji.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

● SUPERWIZJA I DOSKONALENIE KOMPETENCJI

Uporządkujemy system szkoleń i zagwarantujemy ich dofinansowanie z budżetu państwa.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie. Doskonalenie zawodowe nauczycieli jest od dawna częściowo finansowane z budżetu państwa.

● WPROWADZENIE EDUKACJI PROZDROWOTNEJ

Status: Niezrealizowane, podjęto prace

Ministerstwo zapowiedziało, że od roku szkolnego 2025/26 w szkołach ma pojawić się przedmiot Edukacja Zdrowotna. Rozpoczęły się prace nad ustaleniem podstawy programowej dla tego przedmiotu, jednak nie pojawiły się jeszcze żadne konkrety.

● BEZPŁATNY TRANSPORT OD SAMORZĄDÓW DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo nie przekazało żadnych informacji o rozpoczęciu prac w tym zakresie. Odpłatność przejazdów transportem publicznym leży w gestii samorządów, które także (poza pojedynczymi przypadkami) nie zadeklarowały wprowadzenia bezpłatnych biletów dla uczniów.

● WPROWADZENIE BONU KULTURALNEGO

Status: Niezrealizowane.

Brak nowych propozycji legislacyjnych. Obecny rząd kontynuuje realizację programu "Poznaj Polskę" wprowadzonego przez rząd Prawa i Sprawiedliwości, tyle że pod zmienioną nazwą.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

● SUPERWIZJA I DOSKONALENIE KOMPETENCJI

Uporządkujemy system szkoleń i zagwarantujemy ich dofinansowanie z budżetu państwa.

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie. Doskonalenie zawodowe nauczycieli jest od dawna częściowo finansowane z budżetu państwa.

● WPROWADZENIE EDUKACJI PROZDROWOTNEJ

Status: Niezrealizowane, podjęto prace

Ministerstwo zapowiedziało, że od roku szkolnego 2025/26 w szkołach ma pojawić się przedmiot Edukacja Zdrowotna. Rozpoczęły się prace nad ustaleniem podstawy programowej dla tego przedmiotu, jednak nie pojawiły się jeszcze żadne konkrety.

● BEZPŁATNY TRANSPORT OD SAMORZĄDÓW DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo nie przekazało żadnych informacji o rozpoczęciu prac w tym zakresie. Odpłatność przejazdów transportem publicznym leży w gestii samorządów, które także (poza pojedynczymi przypadkami) nie zadeklarowały wprowadzenia bezpłatnych biletów dla uczniów.

● WPROWADZENIE BONU KULTURALNEGO

Status: Niezrealizowane.

Brak nowych propozycji legislacyjnych. Obecny rząd kontynuuje realizację programu "Poznaj Polskę" wprowadzonego przez rząd Prawa i Sprawiedliwości, tyle że pod zmienioną nazwą.

RAPORT O STANIE POLSKIEJ EDUKACJI

WPROWADZENIE ZAJĘĆ STEAM

Status: Niezrealizowane.

Brak stosownych propozycji legislacyjnych. Potencjalną ścieżką realizacji zadania mogłoby być kontynuowanie programu Laboratoriów Przyszłości, która nie została uwzględniona przez obecny rząd. Jednocześnie, elementy STEAM są od dawna obecne w istniejącej podstawie programowej.

WPROWADZENIE DNI PROJEKTOWYCH

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie. Organizacja pracy szkoły pozostaje wyłączną ustawową kompetencją dyrektorów szkół.

WPROWADZENIE EDUKACJI MIĘDKULTUROWEJ

Status: Niezrealizowane.

Ministerstwo Edukacji Narodowej nie przedstawiło żadnych propozycji w tym zakresie.

WPROWADZENIE ZAJĘĆ Z CYBERBEZPIECZEŃSTWA

Status: Niezrealizowane.

Brak stosownych propozycji legislacyjnych. Aspekty cyberbezpieczeństwa zostały uwzględnione w kierunkach polityki oświatowej państwa co jednak nie wpływa na wprowadzenie jakichkolwiek zajęć w szkołach na poziomie obligatoryjnym.

RAPORT O STANIE EDUKACJI W POLSCE

Opracowanie: Zespół Pracy dla Polski
Warszawa, 9 września 2024 r.
WWW: dlapolski.pis.org.pl